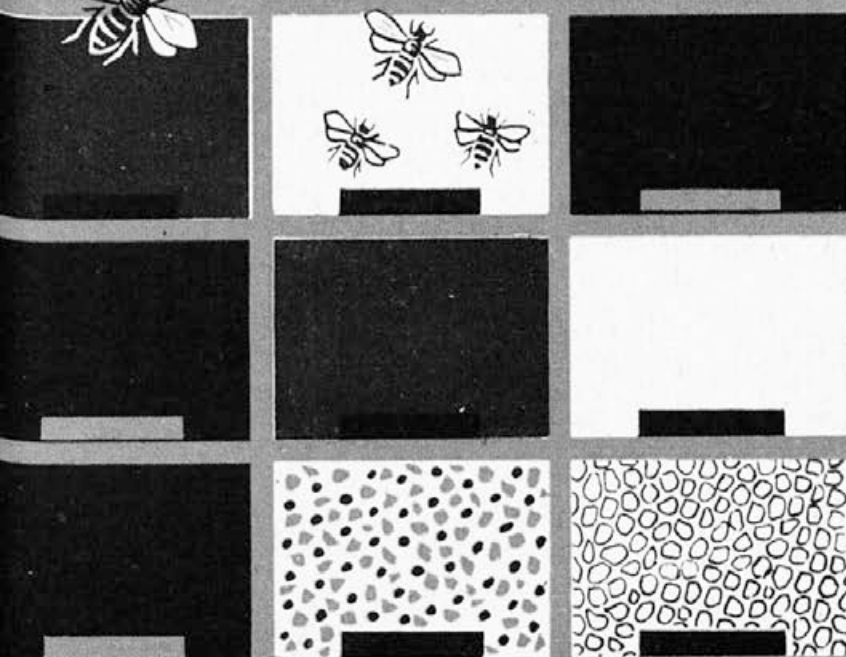

1963

eto LXV - št. 11

SLOVENSKI
čebelar

VSEBINA

Alojz Drešar: Kako prezimujem čebele . . .	241
Alojz Milač: Ne dovolimo, da bi gospodarila v naših panjih noseča! . . .	244
Dr. Nežka Snoj: Kuga ali huda gniloba čelje zalege . . .	245
Jože Resnik: Iz prakse čebelarkega preglednika . . .	248
Alojz Janžekovič: Nevednost — draga stvar . . .	251
Vlado Martelanc: Dosedanje ugotovitve v razvoju noseče med letom . . .	254
Edi Senegačnik: Najnovejše ugotovitve o čebeljem strupu — zdravila proti različnim boleznim . . .	259
Valentin Benedičič: O čehoslovaških čebelarskih organizacijah . . .	263

MALI KRUHEK

Katastrofalni padec čebeljih družin v Schwarzwald. Zimske izgube. Zanimive številke. Večje in bolj pridne čebele. Zdravilne lastnosti propolisa. Se o zadelavini . . .	267
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Poročilo o XII. rednem občnem zboru (Nadaljevanje) . . .	269
Občni zbor čebelarkega društva za Mežiško dolino . . .	270

OSMRTNICE

Gerlanc Jože, Knez Rudolf . . .	272
---------------------------------	-----

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Abalon

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejemajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarno v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 600-14/605-116

KAKO PREZIMUJEM ČEBELE

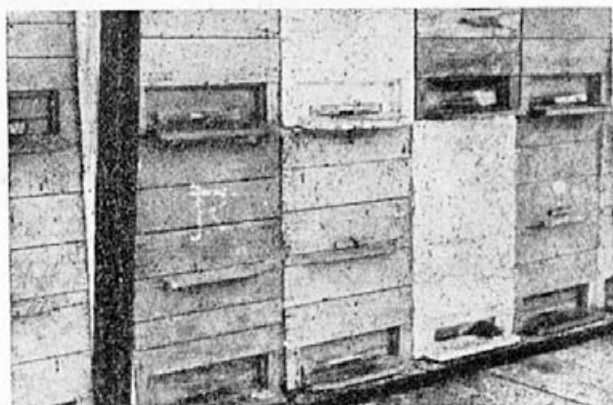
ALOJZ DRESAR

Prejšnja zima je bila zares huda, dolga in ostra. Za čebelarje je bila prava preizkušnja njihovega znanja in ravnanja s čebelami. Od vsepovsod slišimo, da je umrlo veliko čebeljih družin. Krivo je bilo najbrž bolj napačno ravnanje čebelarjev pri prezimovanju čebel kakor pa zima sama. Meni so čebelje družine kljub ostri in dolgi zimi zelo dobro prezimile. Ne spominjam se, da bi mi zima kdaj napravila v čebelnjaku občutnejšo škodo. Seveda vedno skrbim, da čebele pravilno zazimim.

Letos sem imel na paši čebele le spomladi, večinoma na resi. Od maja naprej sem jih imel kar doma na Skaručni. Razvoj čebel je bil zelo dober. Družine so dočakale jesen razmeroma močne. Ob brezpašni dobi, ki včasih večkrat nastopi tudi med letom, sem začel čebele takoj pitati, da matice niso prenehale zalegati. V ta namen imam v čebelnjaku en panj vedno na tehtnici, da mi takoj pokaže, kdaj so čebele brez paše. Družine mi tako nikdar ne oslabijo, ampak imajo vedno dovolj mlade in močne zalege. Tako jih pravzaprav že med letom pripravljam za zimo s tem, da stalno skrbim, da so družine močne in zdrave.

Neposredno pričnem čebele pripravljati na prezimovanje že avgusta. Nekateri čebelarji prezimujejo čebele deloma kar na gozd-

nem medu, čeprav je bilo že večkrat ugotovljeno, da ta med za prezimovanje ni primeren. Čebele prezimujem vedno le na sladkorju. V tem sta mi bila učitelja sedaj že pokojni tov. Josip Verbič, nekdanji predsednik čebelarских društev, in župnik Janez Dežman s Skaručne. Iz prvih let svojega čebelarjenja se še spominjam hude zime v letih 1928/29. Hojevega medu je bilo tedaj dosti, pa sem vsega stočil in zelo uspešno prezimil čebele samo na sladkorju. Tedaj je bilo to združeno z večjimi materialnimi stroški, ker je bil sladkor dražji kakor med, kljub temu se je še vedno splačalo. Danes smo v tem pogledu veliko

Takale je bila podoba večine naših čebelnjakov minulo pomlad

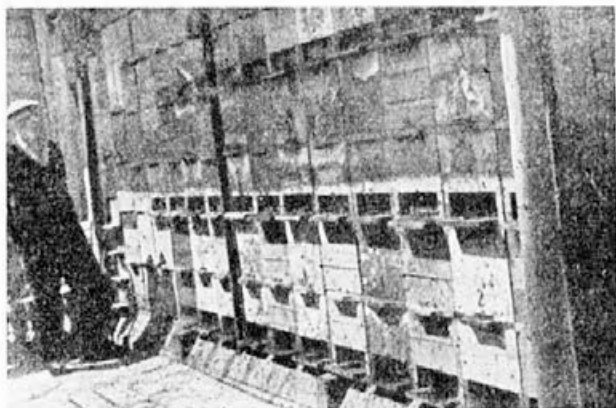
na boljšem, ker ima med višjo ceno kakor sladkor, ki je torej najcenejša in hkrati najboljša hrana za prezimovanje čebel.

Sladkor vedno prekuham, ker potem ne kristalizira. Čebele ga tudi lažje predelajo v med. Prevelikih količin naenkrat ne dajem. Dam le toliko, da ga morejo čebele sproti predelati in zadelati. Dnevno jim dajem po en liter sladkorja na panj. Važno je, da so čebele napitane čim prej, da matice do zime dobro zalegajo ter tako družine dočakajo zimo s številnimi mladimi čebelami. Star pregovor pravi: »Daj čebelam jesti, stotero ti bodo povrnilo!« Resničnost tega pregovora sem že večkrat preizkusil.

Najbolje je, da postavljamo sate v medišče in iztočimo potem, ko se zalega poleže. Videl sem že čebelarje, ki so imeli čebele v hojevi paši in so točili iz plodišča z zalego vred, ker čebele medišča niso več zasedale. Ni dobro, da puščamo čebele predolgo na gozdni paši. Tako se spominjam, da je leta 1928. hoja medila do trde jeseni. Ko se mi je zdelo, da so čebele že dovolj nabrale, sem jih peljal domov, čeprav

so mi nekateri čebelarji svetovali, naj jih še nekaj časa pustim na paši, ki tako dobro kaže. Vendar sem storil prav. Imel sem ne samo med, ampak tudi močne čebelje družine. Prezimile so mi takrat zelo dobro, medtem ko jih je drugim veliko pomrlo. Imeli so le staro žival; ker je bilo že pozno, so se stare čebele pogubile, mladih pa ni bilo. Zato so imeli spomladi prazne in povrh še ponesnažene panje. Nekaj kilogramov medu več te škode pač ni odtehtalo.

Ker ne vemo, kako dolga bo zima, je prav, da se vedno pripravimo na najhujše. Tako imam navado, da dam čebelam vedno toliko slad-

Tov. Milač iz Zg. Pirnič pri Medvodah pred čebelnjakom spomladi 1963

korja, da se lahko preživijo tja do maja. Tako sem storil tudi lansko leto. Uspeh ni izostal. Huha zima mojim čebelam ni prišla do živega. Vedno skrbim, da imam konec septembra čebele že pripravljene za zimo.

Važno je, da je družina za prezimovanje toliko močna, da zaseda najmanj šest satov. Lansko leto sem štiri družine prezimil le na štirih satih. Prezimile so, toda na pomlad so bile zelo šibke. Spomladi pa je bil razvoj vseh čebel zelo dober. Vendar jih letos nisem peljal nikamor na pašo. Čebelaril sem bolj na roje. Roji so bili zelo zgodaj, številni in močni. Medu nisem natočil veliko, pač pa sem prodal nekaj družin za proizvodnjo maličjega mlečka, ker je bil čebelnjak že prepoln. Tako kljub temu, da je bilo malo medu, izgube nisem imel.

Tudi letos sem kot običajno že pripravil čebele za prezimovanje. Dal sem jim dovolj sladkorja, preostali med pa sem iztočil. Družine so razmeroma močne in dobro oskrbljene, zato se zime ne bojim, čeprav nam bo morda zagodla tako kakor lansko leto.

NE DOVOLIMO, DA BI GOSPODARILA V NAŠIH PANJIH NOSEMA!

ALOJZ MILAC

Precej je že bilo pisanja o posledicah letošnje zime in to večinoma v zvezi z neprimerno hrano, kakor so kostanjev in hojev med ter hrastova mana. Premalo pa smo poudarjali pomen toplega odevanja in spomladanskega zoževanja družin, ki je bilo letos še posebej pomembno. Pri še tako primerni zimski hrani je namreč odpadlo od zimske gručice in ostalo na dnu panja precej več čebel kot druga leta. Če smo jim tedaj zmanjšali prostor, so ga laže ogrevale in sicer brez večjega uživanja hrane in več čebel je lahko izletavalo na pašo ter si z obnožino oziroma pelodom nabiralo potrebnih beljakovin. Po mnenju strokovnjakov za čebelje bolezni živijo čebele in nosema v nekem sožitju. Nosema apis je s trosi nose mavosti stalno prisotna v čebeljih družinah in trosi le čakajo ugodne prilike, da zagospodarijo v panjih. Letošnjo pomlad so te zunanje okoliščine nastopile. Čebele so bile namreč oslABLJENE zaradi dolge zime in niso mogle vzdrževati primerne temperature, namreč nad 31° C. Temperatura okoli 31° C je pa idealna za razmnoževanje trosov. Družine, ki so bile zožene, so lahko ohranile primerno toploto in nevarni parazit se ni mogel razviti.

Naj povem, kako sem prezimoval ter kako sem prišel do izkušenj v borbi z nose mavostjo. Lansko leto sem imel čebele v hojevi paši pod Rakitno. Konec avgusta sem jih odpeljal na Barje, da bi dobile nekaj obnožine. Ker je bilo medenje otave že pri kraju, sem takoj uredil gnezda. V sredini plodišča sem pustil dva do tri sate z zalego ter pri strani po en sat z medom, ostale štiri sate pa sem dal v medišče. V plodišča sem dal na vsako stran gnezda po dva prazna sata. Ves čas sem na Barju krmil na zalego, ki se je dobro razvila. Sredi septembra sem doma še zadnjič pregledal plodišča, potem pa dodal štiri do pet kilogramov sladkorja. Jeseni družin nisem ožil, ker so bile dovolj močne za običajno zimo. Ko je novembra nastopil mraz, sem čebele temeljito odel. Nad matično rešetko dam običajno najprej papir, nato slamnate blazine, prav tako od okenca do vrat. V spodnji vrsti panjev potisnem pod nosilce satov lepenko, ki jo pri žrelu poševno prirežem. Tako temeljito jih odevam od leta 1955, ko sem imel čebele na pomladanski resjevi paši na Primorskem. Po nasvetu »izkušenega« čebelarja, češ da tam sploh ni mraza, sem kot novinec popolnoma odprl žrela. Zaradi tega sem pripeljal domov skoraj prazne panje, kajti burja je zdecimirala čebelje vrste. Tedaj je nastopila še nose mavost in uničila sko-

raj vse pašne čebele. Zdravil sem jih kar s toplo sladkorno raztopino, ker se je noseimak še težko dobil. Družine so ostale pri življenju le zaradi tega, ker je bilo že dovolj toplo, vendar vse leto ni bilo nika-kega donosa.

Po hudi zimi me je kakor vse čebelarje skrbelo, ali se bodo čebele pravočasno očistile. Ko so v začetku marca prvič izletele in se začele trebiti, sem panje takoj očistil mrtvic, ki jih je bilo precej več kot druga leta. Da čebele ne bi ponesnažile panjskih končnic, ki jih imam večji del poslikane, sem na vsako končnico pritrdil list časopisnega papirja. Tako sem si prihranil umivanje panjev ali celo ponovno barvanje. Od 34 družin jih je 10 bolje prezimilo ko druga leta, 9 normalno, 15 jih je pa precej oslabilo. Takoj je bilo treba ukrepati, da se ne pojavi nose mavost. Ob drugem izletnem dnevu sem v zakurjenem čebelnjaku (da se ne bi zalega prehladila) vsem slabičem zožil gnezda na štiri, pet ali šest satov. Za ločilne deske sem zatlačil krpe iz filca, tako da so čebele laže grele prostor. V panjih, ki so imeli vsi zdrave matice, je bilo že precej zalege. Do konca marca sem pustil čebele v miru, potem sem jih do paše na borovnici in češnji dražilno krmil s sladkorjem in medom. Slabiče, ki so se hitro razvijali, sem postopoma širil in v začetku maja nisem potreboval več ločilnih desk.

Tako sem prišel do zaključka, da je vzdrževanje primerne toplote v panjih eden izmed pomembnih faktorjev v borbi proti čebeljim boleznim, posebno proti nose mavosti.

KUGA ALI HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

DR. NEZKA SNOJ – VETERINARSKI ZAVOD SLOVENIJE

Članek je namenjen čebelarjem na tistih področjih, kjer že leta tli in se vedno znova pojavlja kuga čebelje zalege. Moj namen je, da skupno s čebelarji bolezen ugotovimo in odredimo ukrepe, s katerimi jo bomo preprečili in zatrli. Če imamo namen drug drugemu pomagati, je razumljivo, da moramo biti dodobra seznanjeni z vsemi fazami te kužne bolezni. Le če bomo bolezen pravočasno opazili, bomo lahko preprečili širjenje na stojiščih oziroma v čebelnjakih. Posebno previdni moramo biti tam, kjer oskrbujejo isti ljudje več sto panjev in kjer uporabljajo na raznih stojiščih in v čebelnjakih nerazkuženo čebelarsko orodje in druge čebelarske potrebsčine.

Kdaj opazimo bolezen? Bolezen opazimo navadno šele takrat, ko okužena družina močno oslabi. Takrat pa je tudi največkrat že pre-

pozno, ker bolezen ni več omejena le na ta panj, temveč smo jo raznesli po vsej verjetnosti že na sosednje panje istega ali celo sosednjega čebelnjaka. Da je stvar še bolj zamotana, okužena družina v začetku bolezni bolne ličinke sproti odstranjuje. Zato lahko opazi čebelar v tem času le presledkasto ali razmetano zalego, kar pomeni, da v zaleženem krogu niso ličinke iste starosti, temveč da se te glede na starost med seboj razlikujejo. Prve bolne ličinke najdemo navadno sorazmerno pozno, skoraj vedno šele takrat, ko družina že toliko oslabi, da ne zmore več čiščenja odmrlih bolnih ličink. Zato začno te pod pokrovčkom gniti. To velja posebno za tiste družine, ki jih v brezpašni dobi krmimo, ker jih s tem dražimo in obenem tudi povečujemo čistilni nagon. Vendar čistilni nagon skoraj nikoli ni tako močan, da bi se z njim lahko družina stalno branila proti tej bolezni. Dokler družina številčno ne oslabi, vzdržujemo s pitanjem družine čistilni nagon, ki se pri številčnem padcu družine vedno bolj in bolj zmanjšuje. Zaradi tega začno potem bolne ličinke tudi zaostajati v celicah. V izjemnih primerih se celo zgodi, da uspe družini takoj v začetku okužbe očistiti ves kužni material in se rešiti bolezni.

Kdaj bomo opazili prve gnile ličinke v satju zaleženih površin, zavisi od moči družine, v katero je vnesen kužni material in od količine kužnega materiala, ki je prispel v družino. Razumljivo je, da se bodo pojavile v krajšem času, če se okuži več ličink v šibki družini, in obratno.

Kakšna so znamenja te bolezni? Kakor smo že omenili, kažejo glavna znamenja bolezni odmrle ličinke. Ker pa je to bolezen samo pokrite zalege, je razumljivo, da se bodo prva vidna znamenja pokazala prav na pokrovčkih. Tako najdemo najprej pokrovčke s temnejšimi madeži, ki so sicer še rahlo izbočeni. Kasneje se pokrovčki zravnaajo in celo udro. Te spremembe na pokrovčkih nastanejo zaradi gnitja ličink in poznejšega izsuševanja odmrlih ličink. Pogosto opazimo predvsem pri starih zanemarjenih primerih kuge nagrizene pokrovčke kot znak, da hočejo čebele očistiti bolne ličinke. Delo pa jih preraste, zato ga ne utegnejo opraviti.

Pri odstranjevanju spremenjenih pokrovčkov najdemo ličinke v različnih fazah razkrojevanja: od komaj spremenjene svetlorumene pa vse do popolnoma razkrojene temnorjave gmote. Če vtaknemo vanjo vžigalico, lahko to gmoto razvlačimo v dolge niti. V zastarelih primerih ugotovimo tudi pod pokrovčki na videz prazne celice. Kapnimo vanje le kapljico vode, pa bo v kratkem času v njej nabrekli

gmota; ta gmota bo temnorjava in lepljiva. Iz segnitih ličink namreč sčasoma izhlapi voda in se zato spremene v krastice, ki so prilepljene ob spodnji zid celice s skoraj isto barvo kakor njen zid. Ob dodatku vode pa ponovno nabreknejo.

Ne zanemarjajmo jesenskega pregleda. Ko se namreč v jeseni poleže vsa zalega, ostanejo po satju razmetane pokrite celice. Če odstranimo pokrovček, so celice pod njimi na videz prazne. Prav to znamenje pa lahko pomeni, da boleha družina za kugo. Večkrat nam namreč vsa druga znamenja v času razvoja družine odpovedo, tako da so nam prav te razmetane pokrite celice zanesljiv znanilec te bolezni.

Pogosto se zgodi, da čebelarji vse opisane znake bolezni spregledajo. Čudijo pa se, da družina kljub stalnemu slabljenju še roji in sicer pozno v jeseni. To so po navadi zelo majhni roji. Značilno zanje je, da potegne roj za sabo iz panja skoraj vse čebele. Vendar se čebelarji motijo v tem, ker to ni roj v pravem pomenu besede, temveč le beg pred popolnim uničenjem. Družina se namreč instiktivno umakne zlu, ki preži nanjo v panju. Povečini se takšni roji razvijejo v zdrave družine, če jih vsadimo na satnice in na neokužene sate.

Poleg razpoznavnih znamenj bolezni moramo vedeti, kako se bolezni ognemo. Ne kupujmo družin neznanega izvora, niti ne uporabljajmo pri delu izposojenega, sosedovega orodja. Še manj priporočamo nakup in uporabo starega satja ali panjev. Če te panje kljub temu uporabljamo, jih moramo pred uporabo razkužiti z obžiganjem. Če kupimo satje, ga moramo brezpogojno pretopiti. Kupljene družine morajo za mesec dni v karanteno, tj. moramo jih oskrbovati ločeno od domačih. Preden jih postavimo na skupno stojišče z domačimi, jih temeljito pregledamo. Ne kupujmo medu za pitanje čebeljih družin, niti ne pitajmo čebel z medom sumljivih družin. Navadimo se, da si pred začetkom in po končanem delu redno operemo roke in sicer tako, da si jih trikrat namilimo in splaknemo v vodi, ki jo nato zlijemo v pokrito jamo. Pametno je, da imamo pri delu opasan predpasnik, najbolje gumijast, ki ga moramo večkrat oprati in razkužiti. Vsak sumljiv primer takoj razčistimo. Najbolje napravimo, da pošljemo vzorec sumljivega materiala v diagnostični zavod.

Pazimo, da vsak panj, v katerem je družina odmrla, takoj zapremo in odstranimo iz čebelnjaka v prostor, kamor čebele ne morejo. Enaka skrb velja tudi praznim panjem, ki so jih zaradi okuženja zapustile čebele in rojile. Na stojiščih oziroma v čebelnjakih naj vla-

data red in čistoča. Satje in druge čebelarske potrebščine spravljajmo tako, da čebele ne morejo do njih. S temi osnovnimi napotki si bomo lahko prihranili izgube, ki nam jih ta bolezen vsiljuje. Bolezen zatiramo po zakonu. Vse ukrepe v zvezi s tem odredi občinska veterinarska inšpekcija.

IZ PRAKSE ČEBELARSKEGA PREGLEDNIKA

JOZE RESNIK

Menim, da je prav, da napišemo od časa do časa kaj tudi čebelarski pregledniki, saj smo nekakšni čebelji varuhi. Po enajstih letih prakse se mi je v popotni torbi nabralo marsikaj, kar lahko koristi mlajšim preglednikom in čebelarjem. Delokrog čebelarskih preglednikov obsega široko področje, od njih vestnosti in znanja pa je včasih odvisno zdravstveno stanje čebel cele čebelarske družine ali njemu določenega okoliša. Zato je moral opraviti tečaj in izpit, preden je prejel od svojega društva ta naslov. Ta funkcija je trajna in ne začasna, kakor ostale v naši organizaciji, zato je tudi zelo pomembna in odgovorna. Tej stroki naj se posvečajo le tisti čebelarji, ki so resnični ljubitelji čebel.

Čim dalje se ukvarjam kot preglednik, tem bolj sem prepričan, da se zadovoljujemo z nekim samoljubjem in delamo velike napake. Danes, ko znanost na vseh področjih silno napreduje, so nam postale mnoge stvari znane, čeprav o njih še pred nedavnim nismo mnogo vedeli. Kako nespametno bi bilo, če bi vse to prezirali in še naprej prekrizanih rok gledali na primer nosemo v naših čebelnjakih.

Povzročitelja te kužne bolezni po večini vsi poznamo kakor tudi njegovo škodljivo delovanje z vsemi posledicami. Prof. dr. Ivo Tomašec govori o nosemi: »Nosema je največje zlo v čebelarstvu, kajti bacil *Nosema apis* se ne nahaja samo v srednjem črevesu čebele, kjer zajeda in uničuje steno želodca. Natančnejše preiskave so pokazale, da živi v raznih delih in organih čebel. Nosemave čebele imajo slabše razvite mlečne žleze, zato tudi slabše krmijo zalego, pri maticah pa so ugotovili bacile noseme v jajčnikih. Vsak čebelar bi moral vedeti, če ima čebele okužene z nosemo in do kakšne stopnje. Iz navedenega lahko zaključimo, zakaj se nosemave čebele pri najboljši negi slabo razvijajo, matice pa prelegajo ali celo padajo. V našem glasilu je bilo že mnogo napisanega, kako obvarujemo čebele pred nosemo s preven-

tivnimi merami, zlasti je bilo mnogo razprav o zazimovanju. K temu bi dodal še to, da je glavno kužilo nosome drobir, ki ga moramo čebelarom pomagati odstranjevati iz panjev. Zato bi tudi kazalo opustiti vse pitalnike, s katerimi krmimo čebele pod gnezdrom. Redna izmenjava mladega satja je glavna sanitarna mera za vse čebelje bolezni. Skoraj odveč pa je pisati o tem, da je noseimak zanesljivo zdravilo proti noseči. Le to bi pripomnil, da čebelarji često premalo upoštevajo navodila, ki jih prejmejo pri nakupu tablet. Ko bi se po njih ravнали, bi lahko več prispevali k zboljšanju zdravstvenega stanja čebel. Pri zatiranju nosome moramo biti dosledni vsi brez izjem in sicer zato, ker nam ta bolezen vsako leto uniči največ čebel. V večini primerov je donos medu na račun te bolezni mnogo manjši.

Kot preglednik sem imel v nekaj primerih opravka s hudo gnilobo čebelje zalege. Prvo tako srečanje sem doživel ob pregledu čebel v Lenartu v Slov. goricah. Preobširno bi bilo, da bi opisal vse okoliščine, ki sem jih ugotovil pri tem pregledu, in omenil vse napake, ki so jih napravili čebelarji in občinski veterinar. Ta pač ni imel denarja, da bi lahko radikalno ukrepal, kakor se mora, kadar je to ob bolezni potrebno. Žarišče kuge je bilo že ugotovljeno in tudi to, da je kupil čebelar panje in orodje v neki sosednji vasi. Prodala mu jih je vdova čebelarja, ki je po smrti svojega moža razprodajala zapuščino. Ugotovili smo, da je v tem čebelarstvu že večkrat razsajala kuga.

Kakor običajno tako so tudi tokrat kugo odkrili šele v jeseni. Čebelarji so čebele že zazimovali, pri društvu v Mariboru pa nismo mogli ničesar zvedeti, kaj se dogaja v Lenartu. Vedeli nismo niti tega, če so sploh kaj ukrenili. Naročeno mi je bilo, da pojdem tja in raziščem vse okoliščine tega žarišča in se prepričam, če je samo ta primer ali morda še kaj hujšega.

Najprej sem se oglasil pri domačem pregledniku, s katerim sva odšla k občinskemu veterinarju. S tem so bile opravljene vse formalnosti, ki so v takem primeru na tujem področju potrebne. Z domačim preglednikom sva pregledala še ostale čebelje družine ogroženega čebelnjaka in ugotovila, da je v njem varno zavetje kuge! Natančno sem raziskal vse podrobnosti pri prizadetem čebelarju od začetka njegovega čebelarjenja pa do izbruha bolezni.

Kakšne so bile ugotovitve preiskave? Ko je bila bakteriološko ugotovljena kuga, ni bilo nikogar več na kraj žarišča. Čebelar začetnik je bil prepuščen samemu sebi. Bil je brez vsakršnih navodil.

Da je bila nesreča še večja, je začel sam nekaj ukrepati. Po prejemu izvida bakteriološkega zavoda je čebeljo družino, ki je že popolnoma oslabela, uničil in mi o tem takole dejal: »Matico sem uničil, čebele izgnal iz panja, naj si kje drugje izprosijo novi dom, panju sem zamašil žrelo in satovje odstranil iz panja ter ga shranil v odprtem zaboju na podstrešju, da bi ga lahko pokazal, če se bo še kdo zanimal zanj. Veseli me, da ste se potrudili priti iz Maribora, morda boste vi kaj ukrenili. Naš veterinar je omenil, da bi bilo najbolje vse skupaj zažgati.« »Zakaj tega že niste storili?« sem se razhudil. Domači preglednik mi je zadevo pojasnil takole: »Saj nima denarja niti on niti občina, povsod sem posredoval.«

V naslednjem čebelnjaku, ki sem ga pregledal pri najbližjem sosеду čebelarju, sem prav tako ugotovil kugo. Po vsem tem sem sklepal, da je enako stanje po celem trgu, ker so lahko vse čebele iz Lenarta odnašale preostali med iz satja, ki je bilo shranjeno v odprtem zaboju na podstrešju najprej odkritega žarišča kuge.

Lahko si potem mislite, kakšen preplah je nastal v Lenartu med čebelarji! Do prihodnjega leta so z vsemi možnimi sredstvi in sicer z ognjem in žveplom, varnostnimi merami in zdravili bolezen docela zatrli. Občinski ljudski odbor in DOZ sta sicer po kratkem obotavljanju le odrinila dolžne vsote za nastalo škodo. Kasneje sem se prepričal, da lenarški čebelarji odslej pridno uporabljajo antibiotike, sulfatiazol in streptomycin za preprečevanje čebelje kuge. Primer kuge, ki sem ga opisal, je zelo značilen. Vsi ostali so temu podobni. Če se ugotovi ta nevarna bolezen v nekem čebelnjaku, jo je treba kar takoj iskati v sosednjem, da ne bo zajela celega okoliša. Danes se je lažje boriti proti boleznim, ker imamo že izkušnje in sredstva.

Kdor pozna geografski položaj na severni meji, ve, da je onkraj nje doma pršica, ki že dolgo ogroža naše čebelarstvo na tej strani. Na Pohorje pripeljejo ogromno čebel, kadar zamede gozd. Nihče se nikoli ni vprašal, kakšno je tamkaj zdravstveno stanje čebel. Dokaj čudno je, da od nas povsod zahtevajo zdravstveno spričevalo, medtem ko na naša pasišča često dovažajo čebele na gozdno pašo brez njega. Ta nediscipliniranost nekaterih prevaževalcev na naših pohorskih pasiščih je iz leta v leto vedno bolj pereč problem. Glede na navedene okoliščnosti, predvsem pa na nevarnost, ki nam še vedno preti iz zamejstva, ne kaže, da bi bili še nadalje popustljivi do tistih prevaževalcev, ki ne upoštevajo zakonitih določil o prevažanju čebel iz kraja v kraj. Ti ne upoštevajo tega, da je le v njihovo lastno korist prizadevanje

številnih preglednikov in veterinarske službe, da ohranimo zdrave čebele. To je želja vsakega čebelarja domačina in prevaževalca.

V dveh primerih smo uspešno zatrli napredovanje pršice, ki se je prikradla že čisto blizu Maribora, v Dravski in Pesniški dolini. Dobro se zavedamo tega, da jo bo težko ali sploh nemogoče zatreti, če nam pobegne ta nevarna bolezen mimo Maribora. Čebelarsko društvo v Mariboru je letos zopet izprašalo večje število čebelarskih preglednikov. S tem se bo naš kader močno okrepil, kar nam bo omogočilo, da bomo v bodoče obvladali položaj na naših pasiščih.

Letošnja zima je bila zelo ugodna za nabiranje mrtvic, ker ni bilo izletov. To smo dobro izkoristili ter smo do konca januarja odposlali 450 vzorcev mrtvic.

Poleg čebeljih boleznih nastaja še zelo pereč problem, ki pade pretežno na ramena čebelarskih preglednikov. Gre za zastrupitev čebel s kemičnimi sredstvi. Takih primerov ni malo, vsako leto jih je več. Verjetno bi jih ne bilo toliko, če bi se ta sredstva pravilno in o pravem času uporabljala. Neverjetno se zdi človeku, da preti čebelam nevarnost prav od tam, kjer so najbolj potrebne in koristne. Kako je to sploh mogoče v današnji moderni dobi?

Kljub prizadevanju čebelarske organizacije nam še vedno ni uspelo vzpostaviti z agronomi takih stikov, kot jih imamo z veterinarji pri zatiranju čebeljih kužnih boleznih. Prej ali slej nas bo čas k temu prisilil. Če bo šlo še tako dalje, bomo čebelarji brez čebel, rastline pa brez oplojevalk. Če se bomo šele takrat znašli, bo prepozno.

NEVEDNOST — DRAGA STVAR

ALOJZ JANZEKOVIC

Pred nekaj leti je prejela ptujska občina prijavo, da je v Žetalah pri čebelarju I. K. kuga čebelje zalege. Veterinar me je poklical s prošnjo, če bi hotel pregledati čebele pri omenjenem čebelarju in okoliš nekaj kilometrov naokrog. Ustregel sem prošnji in se odpravil s kolesom v Haloze, kjer so Žetale. To je hribovit okoliš, poraščen večinoma z gozdovi in s kostanji, sončne strani hribov pa pokriva ob času cvetenja kot rdeč plašč esparzeta. Ob potokih je nekaj vrbe in tako so ob ugodnih letih v teh krajih dobri donosi.

Bilo je sredi maja, ko sem se zglasil pri čebelarju I. K., kjer naj bi bila kuga čebelje zalege. Imel je samo dve družini. Pri pregledu

nisem našel nič sumljivega. Omenjeni čebelar je priznal, da je imel gnilobo preteklo leto. Čebele je uničil in si zopet omislil druge. Povedal je, da je razkužil panje z vrelin lugom. Na vprašanje, ali je razkužil tudi čebelarsko orodje in točilo, je molčal. Od tega čebelarja sem šel k sosednjemu, ki je bil nekaj metrov oddaljen od žarišča kuge. Ta je imel le štiri družine. Pri dveh najmočnejših sem našel kugo čebelje zalege v polnem štadiju. Ugotovil sem, da mu je posodil točilo sosed, ki ga je bil pozabil razkužiti. Koliko prigovarjanja je bilo treba, da sem tega čebelarja pripravil, da je družini uničil. Menil je celo, da ima tudi od obolelih čebel dobiček.

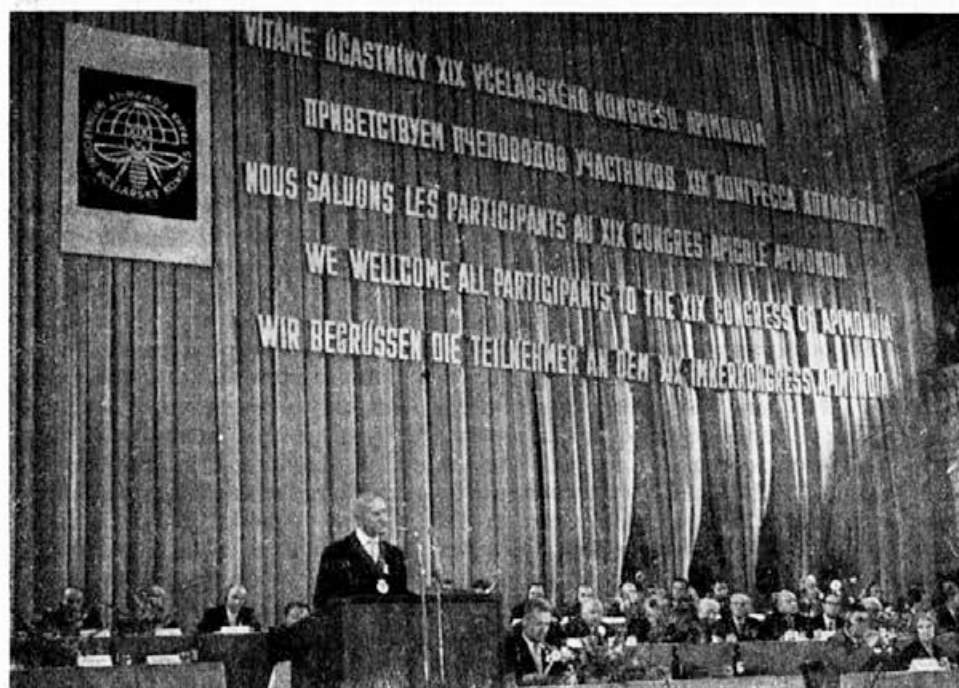
Pri nekem čebelarju sem našel tri družine, ki so padle zaradi pomanjkanja hrane, druge pa so se prav tako borile s smrtjo. Čebelar mi je priznal, da ni dal v jeseni čebelam dovolj sladkorja. Še danes mi je hvaležen, da sem s pregledom rešil smrti vseh petnajst družin.

Pri čebelarju D. T., ki je imel šest družin, sem opazil pri odpiranju vrate, da so tako mokra, kakor da bi jih kdo polil z vodo. Takoj sem vedel, da nekaj ni v redu. Čebelar mi je povedal, da je najmočnejše družine prestavil in to tako, da je vzel iz plodišča štiri sate zalege in jih dal v medišče na vsako stran po dva sata. Prav tako je storil tudi v plodišču. V sredino plodišča in medišča je dal neizdelano satje. Pripominjam, da je bilo to v času, ko je sredi maja zapadel sneg in so visele ledene sveče od cvetočega sadnega drevja. Pri eni družini sem našel odmrlo zalego, ker so se čebele zaradi mraza stisnile v gručo. Odmrlo zalego smo odstranili, ostalo pa vrnili v plodišče.

Ta čebelar ni imel pojma, kdaj in kako se prestavlja. Večina teh čebelarjev pa tudi ni imela pri hiši nobene čebelarske literature. Včasih bi morda res težko odrinil tisočaka za Slovenskega čebelarja. To vsekakor ne bi bilo tako drago kakor škoda, ki si jo napravijo z neznanjem. Zato čebelarijo brez uspeha in ni čuda, da izgine potem vsa dobra volja do čebelarstva.

Nikdar ne bom pozabil doživljaja pri čebelarju Ž. V., kjer naj bi bil kronan uspeh in zaključek pregledovanja. Pri njem sem našel poleg treh družin še eno družino z »bastardi«; v panju so bili namreč sršeni. Čebelnjak, ki je bil s slamo krit, se je držal hiše, ki je bila prav tako krita s slamo. Čebelarju sem povedal, kako škodo delajo čebelam sršeni in zato jih je treba uničiti. Svetoval sem, da jih je najboljše zažveplati. Gospodar je dejal, da nima žvepla pri hiši, in

naglo odšel. Vrnil se je s cunjjo, jo namočil v bencin, zažgal in vrgel v panj s sršeni. Bencin pa je bil hitrejši in visok plamen je švignil k slamnati strehi čebelnjaka. Že sem hotel poriniti panj iz čebelnjaka, ko je lastnik prijel goreč panj in ga treščil nekaj metrov proč od čebelnjaka. Gospodar se je precej opekkel, panj pa je bil trhel in se je razletel na kose ter gorel s sršeni vred na dvorišču. Na ta ropot je priletela iz hiše žena z zavihanimi rokavi. Iz rok ji je padalo testo, ker je ravno kar pripravljala krušno peko. Na možu je obtičal njen jezni pogled s ponižajočimi očitki, ali res misli zažgati hišo. Nekaj besed je padlo tudi na moj račun. Hotel sem takoj oditi, toda mož je ženi hitro povedal, da nisem jaz kriv, da sem bolje svetoval in da je on to v naglici storil. Gospodinja se je oprostila, nas povabila v hišo in nam postregla z najboljšim. Pri kapljici smo pozabili, da bi poleg sršenov lahko zgorela tudi domačija. Tisti dan sem se vračal pozno domov in med potjo premišljal, kako bi se bila lahko zgodila velika nesreča prav zaradi nevednosti in nepoučenosti.

Docent dr. Jaroslav Svoboda, delovni predsednik XIX. mednarodnega čebelarskega kongresa v Pragi, pozdravlja delegate in čebelarje iz vseh delov sveta ter jim želi dobrodošlico

DOSEDANJE UGOTOVITVE O RAZVOJU

NOSEME MED LETOM

VLADO MARTELANC

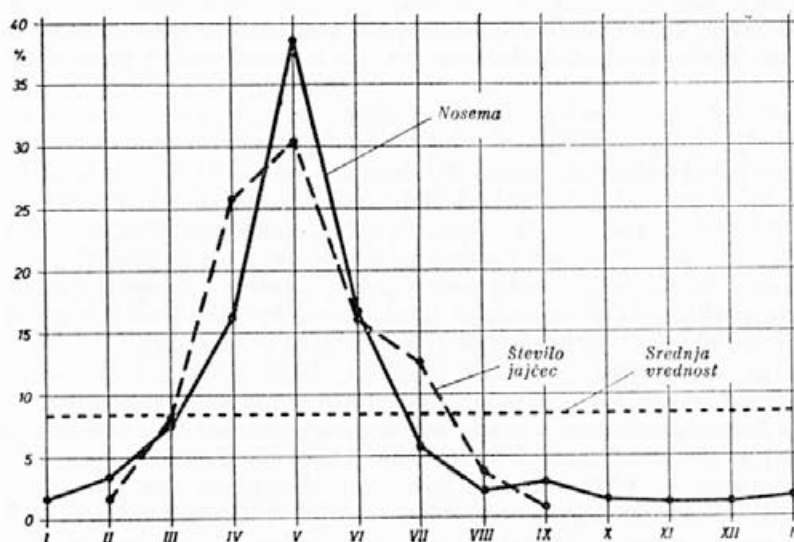
Snov v 6. številki našega lista je bila povečini posvečena problemom letošnje porazne zime. Tudi v svojem članku, ki je izšel v tej številki, sem skušal podati čim jasnejšo sliko o katastrofi in nekaj skromnih napotkov za bodočnost. V takih okoliščinah ni sedaj drugega izhoda kot to, da prezimujemo čim močnejše in dobro odete panje na zanesljivi zimski hrani.

Znova lahko potrdimo, da je skoro pri vsakem umrlem panju botrovala nosema. Konec februarja in v pričetku marca je bilo sicer tudi nekaj takih izgub, ki jih po mikroskopski preiskavi nismo mogli naprtiti zgolj nosemi, toda te so bile v veliki manjšini. Tu je šlo pač za druge vzroke, kot npr. za nezadostno zimsko zalogo, ko je postal panj žrtev lakote, ali za nepravilno formirano gnezdo, ko se čebele zaradi mraza niso mogle premakniti za hrano itd. Vendar lahko štejemo te izgube med navadne zimske nesreče, ki se jim ne more izogniti še tako previden čebelar. Današnje vrstice hočemo posvetiti predvsem nosemi, ki je s svojo smrtonosno koso tako neusmiljeno kosila v našem čebelarstvu. Ker se na tem mestu ne moremo nadrobneje ukvarjati z značilnostmi te bolezni, kot tudi ne z biologijo njenega povzročitelja, priporočam za boljše razumevanje članka, da bravec najprej prouči sestavke o nose mavosti v naših čebelarskih knjigah. Najobširneje je to bolezen obdelal dr. Leon Kocjan v svoji brošuri »Nose mavost«, ki je izšla v založbi »Kmečka knjiga« leta 1956.

Čeravno so nose mavost, posebno švicarski in nemški strokovnjaki že pred desetletji obravnavali kot skrajno pogubno bolezen, smo jo imeli Slovenci za manj nevarno bolezen in ji nismo posvečali dovolj pozornosti. Mislili smo, da se je lahko s primernimi varnostnimi ukrepi uspešno ubranimo. Letošnja zima pa je pokazala, da z nose mo ne moremo več igrati na te karte.

Predvsem nas zanima, kako daleč so prišli čebelarski znanstveniki pri proučevanju nose mavosti. V najnovejši nemški čebelarski knjigi »Čebela in čebelarstvo«, ki sta jo izdala skupaj s priznanimi sodelavci dr. A. Büdel in E. Herold (Biene und Bienenzucht) leta 1960, najdemo pri obravnavi čebeljih bolezni tudi izčrpen opis nose mavosti izpod peresa znanega strokovnjaka H. Gontarskega. Mimogrede naj omenim, da je bil ta znanstvenik pred leti gost ZČD in da je pred kratkim nenadoma umrl. Sestavil je tudi znano zdravilo »nose mak«, ki nam je dostopen in se ga čebelarji oprijemljejo kot odrešilne bilke. Že izvor tega zdravila nam je lahko jamstvo, da ne gre tu za kakšno reklamno mazaštvo. Iznajditelj zdravila nas opozarja, da je v zmoti, kdor pričakuje, da bo z uporabo zdravila za vselej ozdravil čebele in panj razkužil. Pri zajedavcu, ki povzroča nose mavost, moramo razlikovati dve življenjski obdobji: dobo razvijanja in razmnoževanja ter dobo mirovanja v obliki trosi. V trosu je bolezenska klica zavarovana s trdnim ovojkom in ne potrebuje ničesar za svoje življenje. Pomnimo, da nose mak mori in ugonablja zajedavca samo v prvi življenjski dobi, ko je čebeli resnično škodljiv. Kakor hitro pa se zajedavec preobrazi v tros, je

izven vsake nevarnosti, da bi mu še taka množina nosebaka škodovala. Ako upoštevamo ugotovitev Gontarskega in Wagnerja, da vsebuje želodček bolne čebele do 262 milijonov trosov noseme, a blatnik celo do $\frac{1}{2}$ milijarde, se naravnost zgrozimo ob zavesti, da nismo z uporabo nosebaka niti enega troša uničili. Ako so bolne čebele primorane trebiti se v panju, potem si lahko mislimo, kako velikanske množine trosov polijejo s temi iztrebki mogoče mlade, še neokužene čebele. Sicer je bilo pri okuževanju potrebnih za izbruh bolezni kakih 100.000 trosov, a v našem primeru dobijo čebele v iztrebkih gotovo večkratno tako količino. Toda pri tem nas mora vsekakor

Razvoj zalege in parazita noseme v razdobju enega leta
(Po dr. O. Morgenthalerju)

ohrabriti dejstvo, da bomo pri zdravljenju z nosemakom zajeli tudi to garnituro trosov, kakor hitro bodo pričeli v čebeljih želodčkih kaliti in izmetavati polarne niti. Iz tega tudi vidimo, kako važno je, da se lahko čebele trebijo zunaj v naravi in se s tem znebe nešteti milijard trosov, ki ne morejo več ogrožati čebel.

Razen dr. Zandra, ki je odkril povzročitelja nose mavosti leta 1909, se je s proučevanjem te bolezni mnogo ukvarjal tudi dr. Morgenthaler. Leta 1939 je neumorno skozi vse leto mikroskopsko nadziral v določenem panju stopnjo okužbe. Pri tem je ugotovil, da ždi ta zahrbtna bolezen v čebelji družini od avgusta do februarja prihodnjega leta, torej polnih 6 mesecev z rahlo 2—3 % okužbo, ki je po navadi ne jemljemo za resno. V februarju in marcu poskoči okužba od 2 % na 3 % ter v aprilu na 18 %, med majem in junijem, to je na višku rojilne dobe, pa doseže z 38 % nekak vrh. Takoj naslednji mesec zdrkne okužba na 18 %, a po nadaljnjih dveh mesecih, tj. avgusta, jo najdemo nekako umirjeno na 2—3 % okuženosti, kar bi ustrezalo izhodiščni točki v februarju. Vzporedno z meritvijo naraščanja bolezni

je Morgenthaler zapisoval procentualna števila zaleženih celic z jajčeci. Tu je prišel do naravnost presenetljivega zaključka, da se naraščajoči odstotek jajčec krije z naraščajočo okužbo po noseči. Oba pojava korakata nekako vzporedno, kar nam ponazarja prvi diagram po Morgenthalerju. Prekinjena črta označuje število poleženih jajčec, izvlečena črta pa vzpon in padec okužbe. Pod spodnjo črto so z rimskimi številkami zaznamovani mesci, številke ob navpičnici pa pomenijo odstotek. Vodoravna prekinjena črta predstavlja nekako srednjo vrednost. Takoj so začeli sumiti in naposled tudi sklepati, da deluje tu skupen, toda še nepoznan faktor. S tem odkritjem so dokončno ovrgli dotedanjo zmotno domnevo, da vlada med nosečo in čebeljo družino neko mirno, neškodljivo sožitje (simbioza), tako nekako kot med krplji in čebelami. Ako bi bilo to res, ne bi smel noben panj pasti zaradi noseče.

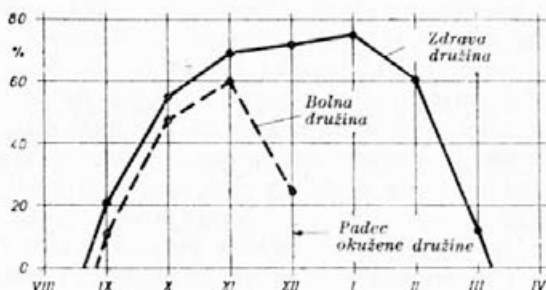
Znano je, da potrebuje porajajoča se zalega za svojo rast in razvoj mnogo beljakovinske hrane. Čebele so med zaleganjem nekako vklenjene v množično proizvodnjo te važne življenjske snovi, ki izvira iz obnožine in deloma iz rezerv, ki jih imajo čebele nakopičene že od prejšnjega leta v svojih telesih. Obnožina pomeni v čebelji prehrani isto, kar v človeški meso, jajca, mleko, sir ipd. Zanimivo pa je, da so tudi noseči potrebne za njen razvoj beljakovine. Tako sedita čebelja zalega in noseča za isto mizo, toda s to razliko, da si poslednja jemlje svoj beljakovinski delež iz zaloge v telesih čebel, medtem ko je zalega odvisna le od tega, kar ji čebele-dojilje pripravijo. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je parazit stalen in množičen uničevavec črevesnih površinskih (epitelnih) celic, ki s svojimi fermenti razkrajajo hrano predvsem v srednjem črevesu čebele. Z uničenjem teh celic je obstoj vsake posamezne čebele tako rekoč zapečaten.

Povrnimo se sedaj zopet h gornjemu diagramu. Kdaj pride okužena čebelja družina pravzaprav v kritično stanje? Vsekakor takrat, ko krivulja okužbe močno preseže krivuljo zaleženih jajčec. To se dogaja v aprilu in deloma v maju, ko je odmiranje čebel tako močno, da se panj izprazni. Kot žalostna zapuščina tega pojava ostane na satih nekaj dlani zalege. Mnenje, da potrebuje povzročitelj nosečavosti za svoj obstoj posebno v zimskih mescih beljakovine, je bilo treba dokazati. Dokazov pa na žalost ni bilo. Celo sam Morgenthaler je leta 1959 izjavil, da je način življenja in razvoj zajedavca kolikor toliko pojasnjen, ni pa znano njegovo zadržanje, ko začne kaliti in izmetavati polarne niti z ameboidnimi klicami. S tem vprašanjem se je v novejšem času ukvarjal tudi dr. Steche. V tretjem poglavju svoje razprave »Gospodarjenje čebelje družine z beljakovinami ob prisotnosti noseč«, ki je izšla leta 1961 v znanstveni reviji Združenja nemških čebelarjev, pravi, da je hotel priti glede tega do končne razjasnitve in da si je pri tem zastavil tale tri vprašanja:

1. Katere komponente omogočajo trosu, da skali in sproži polarno nit?
2. Po kateri poti pride tako imenovana ameboidna klica iz trosu v svoje okolje?
3. Kakšna je pravzaprav ameboidna klica?

Ta tri vprašanja so sicer reševali že različni raziskovalci, vendar z različnimi zaključki. Čeravno se je Steche pri mikroskopu dolge ure mučil, da bi videl vsaj en primer, kako prodre ameboidna klica iz trosu v celico

čebelje želodčne stene, ni imel sreče, da bi to dočakal. Prišel je do prepričanja, da je tros, ki ga ni mogoče primerno obarvati, zaradi svoje nežne strukture pod mikroskopom skoro nezaznaven. Poleg tega ga tudi vsako barvno fiksiranje deformira. Zato se je odločil za takle poizkus: Na pripravljeno hranilno podlago, sestojeko iz beljakovine in drugih primesi, je presadil nekaj trosov noseme, vse primerno ogrel in nad mikroskopom nestrpnostno pričakoval, kaj se bo zgodilo. Njegov trud ni bil zaman. V svoje veliko veselje je opazil, da so se trosi začeli nekako tresti in iz svojega ožjega konca spuščati dolge spiralasto zvite polarne niti. Konci teh niti so se stegovali in iskali trdne opore, v kateri bi se zasidrali. To se jim je naposled tudi posrečilo ne steni steklenih ploščic, med katerima je bil prepat. S tem uspelim poizkusom je potrdil, da potrebujejo trosi noseme določene

Odstotni delež zimskih maščobnih plasti v zdravi in bolni čebelji družini
(Po R. Lotmarjevi)

beljakovinske ne fermentne snovi za prehod v škodljivo obliko svojega delovanja.

V naših strokovnih knjigah, kot v glasilu samem, je bilo že večkrat poudarjeno, da mora iti panj v zimo z mladimi jesenskimi čebelami, ki so neizrabljene in je v njihovih telesih nakopičenih čim več beljakovinsko maščobnih blazinic. Te blazinice so nekako osnova za presnavljanje in pripravljanje hrane za zalego v januarju in februarju, ko vlada zunaj še hud mraz. V januarju imajo zdrave čebele še kakih 75 % rezervnih beljakovin, ko se začne porajati zalega, pa porabijo za njeno negovanje toliko te dragocene snovi, da pade v marcu na borih 12 %. Skrajni čas je, da dobijo tedaj zdrave čebele naravno ali umetno beljakovinsko hrano, saj so potrebe z naraščajočo zalego vedno večje. Pri čebelah, ki gredo v zimo izredno okužene z nosemo, porabijo njeni zajedavci toliko beljakovinske rezerve, da pade ta v primerjavi z zdravo družino že dva meseca poprej, tj. v decembru, na 20–22 %, kar povzroči neizbežen padec družine. Drugi diagrami nam natančno ponazorjuje te navedbe. Rimske številke v spodnji vrsti označujejo mesce v letu od avgusta do prihodnjega aprila, številke na levem robu pa navajajo odstotek. Neprekinjena gornja krivulja kaže potencial beljakovinsko-maščobnih blazinic v čebelah zdrave družine, spodnja črtkasta krivulja pa velja za močno okuženo družino, pri kateri je omenjena beljakovinska rezerva padla od 60 na 20 %, kar je družino že v decembru še pred pojavom zalege zrušilo.

Nadalje navedeni pisec v svoji razpravi ne izključuje možnosti, da pospešuje izdatno spomladansko krmljenje na zalego z močnim dodatkom beljakovinskih snovi v okuženi družini pogubni izbruh nose mavosti. Zato se ne čudimo, da so že marsikod po svetu, predvsem na zahodu, to že močno opustili in se ravna jo po izreku: Najboljše spomladansko krmljenje je obilna zimska zaloga!

Skušajmo nekaj gornjih ugotovitev uporabiti in z njimi pojasniti potek letošnje katastrofe. Na lanskih hojevih pasiščih, zlasti v višjih legah, ni bilo napajališč s tekočo vodo. Čebele so dobivale vodo v raznih mlakužah in se največkrat že med pitjem okužile. Ob skopi jesenski paši pa se je poleglo bolj pičlo število mladic, tako da so šle družine s pretežno starimi čebelami v zimo. Kjer ni čebelar vse mane nadomestil s sladkorjem, so začele čebele uživati mano že v poznih jesenskih mesecih, kar jim je otežkočalo prebavo. Nastopili so ugodni pogoji za razvoj nose me po diagramu št. 2. V čebeljih telescih je parazit našel beljakovinske zaloge in jih že do decembra tako izčrpal, da je sledil nujen padec celotne družine. Nesrečo so še pospešili težko prebavljiva zimska hrana, nemir in pomanjkanje izletnih dni za trebljenje. Te izgube je povzročila nose ma ob nastopu koledarske zime. Manj okužene družine so to obdobje sicer dobro prestale, vendar jih je kasneje v februarju in marcu zajel začarani krog, opisan v 6. številki SČ. Zajedavci nose me so v čebeljih telescih porabili zalogo beljakovinskih snovi za svoj razvoj in zaleganje je začelo pojemati. Proces bolezni je sedaj potekal po vzorcu, navedenem v prvem diagramu. Parazit je imel vse pogoje, da se je neovirano širil. Ko je dosegel kritično točko, je družino upropastil. K tem žrtvam spadajo čebelarji, ki so se po prvem izletu še pohvalili, da so jim skoro vsi panji ostali živi, a je šlo kasneje tako navzdol, da so imeli po enem mesecu že do 50 in še več odstotkov izgub. Poznam primer, kjer so začeli že v februarju mikroskopsko ugotavljati stopnjo okužbe po nose mi. Pri tem so v mnogih preživelih družinah ugotovili tako neznatno okužbo, da so panj evidentirali skoro kot zdrav. Čez en mesec so panje znova preiskali in ugotovili zelo močno okužbo vseh družin. Ali je od teh panjev pozneje v aprilu ali maju tudi kakšen padel, nisem zvedel; gotovo pa so bile še kakšne izgube.

Ta primer nam popolnoma jasno potrjuje pravilnost Morgenthalerjevega odkritja v diagramu št. 1. Tu je pravzaprav vsa osnova za boj zoper nose mo. Ne pozabimo pa, da velja diagram za normalno družino, v katerem drži močan razvoj zalege nekako v šahu razvoj bolezni.

Sedaj pa še nekaj besed o pravilnem zdravljenju z nose makom! Mnogi čebelarji imajo o delovanju in uporabi nose maka nejasne pojme in se iz neke svojeglavosti ne ravna jo po zdravilu priloženih tiskanih navodilih. Važno je, da zdravilna sladkorna raztopina ne pride v dotik s kakršnokoli kovino, kajti oksidacija, ki pri tem nastaja, napravi zdravilo neučinkovito. Pri pitanju z nose makom pride v poštev samo brezhibno emajlirana kovinska posoda, steklo in les ali lesenit. Bistven namen nose maka je, da pride v stik z zajedavci, ki so aktivni v srednjem delu čebeljega črevesa. Zato ga moramo pokladati v manjših obrokih in v času, ko ni nobene paše. Kaj je dosegel čebelar, ki je treščil tri tablete nose maka v panj s pokladanjem

zimske zaloge? Prvič ga je preveč razredčil, drugič pa nosemak zaradi pospešene predelave večjih količin raztopine ni prišel v želodčke čebel do parazitov, ampak samo v golše, a od tod nazaj na prosto in v celice. Tretja napaka pa je v tem, da so ga čebele vskladiščile in zadelale v satovje, kjer je tako dobro spravljen, da imajo paraziti nose me lep mir pred njim. Da bomo nose mak pravilno in razumno uporabljali, si še enkrat oglejmo diagram št. 1 in skušajmo določiti, kdaj je najugodnejši čas za pitanje s tem zdravilom. To je nekako v prvi polovici avgusta pred ajdovo pašo. To dobo, ko je zdravljenje združeno s pitanjem na zalogo, ima tudi iznajditelj zdravila za najprimernejšo. Ker ni tedaj v naravi skoro nobene paše (ako ni mane), so čebele nekako prisiljene, da se z raztopino prehranjujejo, a le tako pride nose mak v resnici do parazitov v srednjem črevesu. Čebele zdravimo v sili lahko tudi v zgodnji pomladi, vendar je zdravljenje v poznem poletju priporočljivejše.

Namen mojih vrstic ni, da bi vzbudil pri naših čebelarjih nekak strah in preplah pred nose mavostjo. Hotel sem jih samo opozoriti, da te bolezni ne smemo podcenjevati. Vsekakor je bolje, da se nose mavosti bojimo, kot da jo imamo za neko manj nevarno čebeljo bolezen. Obravnavajmo jo v bodoče z vso resnostjo, kot delajo to naprednejši narodi. Bodimo prepričani, da je to najnevarnejša sovražnica čebel in čebelarjev. Izgube vseh drugih bolezni skupaj, bi lahko rekli, ne segajo izgubam, ki nastajajo zaradi nose me, niti do gležnja.

NAJNOVEJŠE UGOTOVITVE O ČEBELJEM STRUPU — ZDRAVILU PROTI RAZLIČNIM BOLEZNIM

EDI SENEČAČNIK

Čebelji strup pozna ljudska medicina že dolga leta kot uspešno zdravilo proti revmatizmu. Moderna medicinska znanost ga je sprejela med učinkovita zdravila proti revmatizmu in izdelala mnogo preparatov, ki so jih potem nudili bolnikom pod različnimi imeni. Prav ničesar pa doslej nismo vedeli o tem, da čebelji strup zdravi in preprečuje celo vrsto drugih bolezni. Tako se je uvrstil s svojim zdravilnim učinkom poleg matičjega mlečka in zadelavine (propolisa). O tem so namreč govorili na XIX. mednarodnem čebelarskem kongresu v Pragi. Posebno predavanje o čebeljem strupu je imel kirurg dr. Joseph Saine iz Motréala v Kanadi. Delegatom na kongresu je razdelil posebno brošuro, v kateri zelo natančno opisuje sestavine čebeljega strupa, njegove lastnosti, način uporabe in učinek na človeški organizem pri različnih boleznih. V tej brošuri govori o poskusih, ki so jih delali na različnih klinikah, in oslanja svoje trditve in ugotovitve na poročilo prof. I. F. Koronenka, docenta na medicinski fakulteti v Harkovu. Ker so ugotovitve obeh znanstvenikov zelo zanimive in za nas popolnoma nove, bomo ves referat prevedli in na ta način seznanili naše bralce z njegovo

vsebinsko. Referat obsega deset tipkanih strani, zato bomo objavili drugi del v prihodnji številki našega lista.

Večkrat je Slovenski čebelar že pisal o tem, da doživijo čebelarji zelo visoko starost in da le redki umro za rakom. Nekateri čebelarski znanstveniki pripisujejo to dejstvo ne samo uživanju medu in stalnemu gibanju, pač pa tudi različnim blagodejnim hlapom in vonjem, ki prihajajo iz panja. Doslej nismo še pomislili na čebelje pike, ki jih je čebelar deležen ob vsakem opravljanju čebel. Morda sodijo tudi ti med vse ostale činitelje, ki vplivajo tako blagodejno na čebelarjevo zdravje. Danes res ne vemo, kaj vse bo še čebelarska znanost ugotovila v tej zvezi. Zadnje čase slišimo precej tudi o zdravilnosti zadelavine, o kateri so tudi razpravljali na kongresu v Pragi. O njej poroča naš list na drugem mestu.

Pa pogledjmo zdaj poročilo, ki ga je poslal dr. Saine s svoje klinike v Montréalu v Kanadi merodajnim znanstvenim ustanovam in zdravnikom.

Montréal, 8. novembra 1962.

MINISTRSTVOM ZA ZDRAVSTVO IN NJEGOVIM SODELAVCEM
DEKANOM MEDICINSKIH FAKULTET IN NJIHOVIM ASISTENTOM
REKTORJEM MEDICINSKIH VISOKIH ŠOL — KIRURŠKIM IN
INTERNIM KLINIKAM V KANADI
ZDRAVNIKOM V KANADI IN V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Spoštovani kolegi!

Danes vam pošiljamo prepis dela profesorja I. F. Koronenka z Medicinskega inštituta v Harkovu, kot ga je predložil XVII. mednarodnemu čebelarskemu kongresu v Rimu leta 1958. Prevod je oskrbelo Britansko znanstveno društvo v Londonu, ki sodeluje z Mednarodno zvezo za apiterapijo.

Prof. Koronenko opisuje — kot so to storili že mnogi drugi iz različnih dežel — antibiotične in stimulative lastnosti čebeljega strupa in njegovo uporaba pri različnih srčnih boleznih ter boleznih njegovega ožilja, pri zdravljenju in preprečevanju zvišanega pritiska v žilah, pri arteriosklerozi, o njegovi učinkovitosti pri zdravljenju astme, motenj perifernega živčnega sistema, revmatizma in artritisu.

Danes je nemogoče, da bi katerikoli center za kardiologijo ali revmatologijo ne upošteval čebeljega strupa kot uspešnega zdravila. Vsakdo, ki bi ga omalovaževal, bi se pokazal kot zastarel in nazadnjaški. Kmalu bodo mnoge univerze v severni Ameriki, ki so jih vzpodbudile te ugotovitve, začele raziskovati biološke lastnosti čebeljega strupa, kot so to v veliki meri delali že doslej v Evropi. Zares napredne so tiste univerze, ki jih vodijo razgledani in bistroumni ljudje, katerih nadarjenost je združena z resnično nenasitno znanstveno radovednostjo.

Z najlepšimi željami vas pozdravlja

Joseph Saine, M. D.,
predsednik mednarodne zveze
za apiterapijo.

PREPARAT ČEBELJEGA STRUPA »MELISSIN«
KOT ZDRAVILO IN SREDSTVO
ZA PREPREČEVANJE BOLEZNI

V ljudski medicini imajo čebelji proizvodi že nekaj stoletij važno vlogo. Pionirji, ki so začeli uporabljati čebelji strup v zdravilne namene v obliki pikov, so bili M. I. Lukomsky (1864) (1) in I. V. Lyubarsky (1897) (2) v Rusiji, Langer J. (1897—1915) v Čehoslovaški (3), Desjardin (1947) v Franciji (4) Altschul (1935) v Avstriji (5), Hale (1937) v Ameriki (6), Beck B. F. (1935) v Angliji (7).

Način zdravljenja s čebeljimi piki pa se ni preveč uveljavil, in sicer zaradi resnih stranskih učinkov pri nekaterih boleznih. To je privedlo do zaključka, da je treba poiskati nove metode, s katerimi bi pripravili medicinske preparate, ki bi ne imeli nezaželenih stranskih učinkov. Uspelo nam je, da smo sestavili preparat čebeljega strupa »melissin«, ki ima te lastnosti, da se ne kopiči, ni strupen in nima nobenih stranskih učinkov. Naš preparat melissin vsebuje majhno količino čebeljega strupa in je raztopljen v olju (za daljše zdravljenje) ali pa v vodi.

Za študij fizikalnih in kemijskih lastnosti melissina in matičjega mlečka smo uporabljali metodo dvodimenzionalne papirne kromatografije in nekaj biokemijskih metod. Specifična teža čebeljega strupa je 1—0200 g/ccm in melissina pri 20° C — 0,900 g/ccm pH — 5,4, kar pomeni slabo kislost. Čebelji strup vsebuje naslednje elemente oziroma njihove sledove: vodik, ogljik, kisik, dušik, kalij, kalcij, železo, fosfor, magnezij, baker, litij, žveplo, mangan, cink, jod, klor, prav tako pa tudi maščobe in smole; nadalje vsebuje 15 prostih amino-kislin: cystin, arginin, lysin, glutaminsko in asparaginsko kislino, glycocoll, alanin, serin, methionin, histidin, tyrozin, threonin, tryptophan, leucin, izoleucin. Matičji mleček vsebuje 20 amino-kislin kakor tudi desoxyribonukleinsko in ribonukleinsko kislino. Pri eksperimentih z morskimi prašički so našli ferment encim hialuronidazo (9).

Uporabljajoč tehniko S. P. Nikolaichuk-Glebova (1956), smo našli steroidom podobne snovi v nadledvičnih žlezah podgan (10—11). Biološke preiskave na rožah petelinov so pokazale, da imata oljna raztopina in čisti čebelji strup značilen hormonski vpliv.

Študij delovanja melissina na gladko mišičje prebavnega trakta pri poskusih na izoliranih kosih zajčjega drobovja je pokazal, da ima melissin v koncentraciji 1 : 100 do 1 : 2500 stimulativen vpliv na tonus kakor tudi na giblivosť črevesja. Študij mehanizma tega vpliva pri poskusih z atropinom in papaverinom je pokazal, da deluje melissin s svojimi biokemičnimi kolinergičnimi sistemi kakor tudi direktno z elementi gladkega mišičevja v drobovju. Te ugotovitve so omogočile, da so porodi zaradi uporabe melissina brez bolečin. Uporabljamo ga tudi za okrepitev oslabeledih ljudi. Poleg vsega tega so prenehale krvavitve maternice po uporabi tega preparata. Pri poskusih na mišicah žab in zajcev smo ugotovili, da je melissin v dozi od 0,25 do 0,50 mg na kilogram telesne teže povzročil zvišanje mišične zmogljivosti

za približno 30 do 40 %, in sicer za dobo dveh ur. Eksperimenti pri človeku so pokazali, da je aparat za merjenje storilnosti pokazal povprečno zvišanje zmogljivosti za 25 % že po 30 minutah. Pri aparatu, ki je bil obtežen s 3 kg, se je pokazala oslabelost mišic dvakrat pozneje kakor normalno.

Študij antibakterialnih lastnosti melissina na 26 sojih bakterij različnih vrst (difterialne bakterije težjega in blagega tipa, stafilokoki, streptokoki, enterokoki, *Bacil subtilis*, antrakoid, *Mycobacterium tuberculosis*) je pokazal, da je imela v epruvetah vodna raztopina melissina bakteriostatične in bakteriocidne učinke. Če so preparati vreli deset minut, se ni prav nič zmanjšala njegova antibakterialna dejavnost (13).

Pri poskusih na živih morskih prašičkih je pokazal preparat izrazito delovanje proti odmiranju tkiva (pri umetni difterialni infekciji). To je omogočilo, da smo uporabili njegovo učinkovitost tudi v klinični praksi na kliconosih bacilov daviče kakor tudi na kliconosih hemolitičnih streptokokov in stafilokokov ter pri različnih boleznih. Dokaze o antibakterialnih lastnostih so že preje objavili M. Pavan in A. Nascimbene (1948) (14), M. Pavan (1955) (15), G. P. Brangi in M. Pavan (1954) (16), M. Phisalix (1922—1932 do 1954) (17).

Pritisk znižujočo dejavnost melissina na dinamiko krvnega pritiska smo opazili pri poskusih na psih, ki smo jim umetno povzročili visoki pritisk, na zajcih z refleksogenskim zvišanim pritiskom in v akutnih primerih na mačkah. Krvni serum bolnikov z zvišanim pritiskom je imel pred zdravljenjem pozitivno intropičen učinek na izolirano zajčje srce. Amplituda srčnih krčenj se je povečala za 20 do 70 % v primeru z začetno stopnjo. Toda po končanem zdravljenju z melissinom so stimulative snovi v serumu izginile ali pa se zelo znižale. Študij vpliva tega preparata na dejavnost pogojnih refleksov je pokazal, da je melissin povečal zaviralne procese v možganski skorji. Patohistološko smo ugotovili, da je imel melissin tudi protivnetne lastnosti pri srčnih mišicah v eksperimentalnem miokarditisu, povzročenem z delovanjem teofilina in andreline. Kot rezultat poskusnih študij na različnih živalih (toplokrvnih in mrzlokrvnih), pod pogoji različnih metod injekcij, v različnih dozah, v akutnih in kroničnih eksperimentih smo ugotovili, da se melissin ne nabira, da ni strupen in da nima nobenih stranskih učinkov. Vse to nam je potem dovolilo, da smo ga lahko uvedli v klinično prakso za široko uporabo v celi vrsti različnih bolezni (19).

Melissin smo na primer uporabili pri 850 bolnikih, ki so imeli zvišan krvni pritisk, možganske motnje in arteriosklerozo. Od teh je bilo 66 bolnikov prve stopnje in pri 65 izmed njih se je pritisk žil po zdravljenju normaliziral. Od 445 bolnikov druge stopnje se je normalizacija pritiska pokazala pri 194 in znatno znižanje smo opazili pri 232 bolnikih. Od 319 bolnikov tretje stopnje smo opazili znižanje do normalne stopnje v 30 primerih in znatno znižanje (40 mm HG) pri 188 bolnikih. Poleg znižanja krvnega pritiska med zdravljenjem smo opazili, da je izginilo ali pa se zmanjšalo mnogo simptomov, ki so vznemirjali bolnike. Ti so bili subjektivnega in objektivnega značaja: spanje je postalo normalno, omotičnost in nenaravna občutljivost sta izginili; apetit, moč, splošni ton in zmogljivost se je povečala. Stanje depresije in nezaupanja glede ozdravljenja je izginilo; razburljivost in razdraženost sta se zmanjšali.

Zaviralni procesi so se povečali. Bolečine zaradi visokega pritiska in napadi stenokardije so izginili. Rezultati dodatnih preiskav so nam dovolili, da smo lahko ugotovili blagodejen učinek preparata na delovanje srca in ožilja, to je na kardiovaskularni sistem. Elektrokardiogram je pokazal pomembne učinke, ki sodijo v področje kardiologije. Pri različnih srčnih težavah so izvensistolčne motnje povsem izginile.

(Nadaljevanje)

O ČEHOSLOVAŠKIH ČEBELARSKIH ORGANIZACIJAH

PREVEDEL VALENTIN BENEDIČIČ

V imenu Čehoslovaške zveze čebelarjev predlagam, da zagotovijo vse države članice Apimondije možnost zamenjave čebelarskih časopisov z vsemi inozemskimi organizacijami in v danih primerih tudi s posamezniki, če imajo interes za zamenjavo.

Za vzgojo poklicnih čebelarjev je preskrbljeno s čebelarsko šolo za vajence in za mojstre. V ČSSR sta dve taki šoli.

Študij za mladino v starosti 14 let v vajeniški šoli in za odrasle v starosti nad 18 let v mojstrski šoli traja 1 leto. Za čebelarje, starejše od 40 let, prirejamo tritedenske čebelarske tečaje.

Čehoslovaška zveza čebelarjev posveča tudi vzgoji čebelarskega naraščaja veliko pozornost. To dejstvo razvija predvsem med šolsko mladino. Mladina se aktivno udeležuje pri ustanavljanju in vodstvu čebelarskih krožkov. V vsej ČSSR je bilo doslej ustanovljenih 1159 takih krožkov, v katerih je delalo več kakor 11.240 šoloobveznih mladincev. Iz vrst te mladine so izšli številni dobri čebelarji in sodelavci Zveze čebelarjev.

Za čebelarske organizacije je velikega pomena tudi pomoč, ki jim jo nudi Čehoslovaška zveza čebelarjev. Ta pomoč se nanaša na strokovne nasvete in opraviila, na pravne nasvete, največ pri poravnavi sporov med sosedi ter na nasvete in neposredno zastopanje v pravnih in sodnih zadevah, predvsem glede škode, ki so jo povzročile čebele in podobno. Nič manj važno ni zavarovanje čebelarjev in njihovega premoženja za primer nesreče ob plačilu minimalne pristojbine. S tem je zavarovana lastnina čebelarjev proti naravnim katastrofam, tatvini in ropu ter čebelar sam proti posledicam odgovornosti po zakonu.

Z zavarovanjem, ki je sklenjeno pri Čehoslovaški zvezi čebelarjev, je zavarovana lastnina čebelarjev v njeni polni vrednosti. Za primere škode izplačani zneski znašajo letno več kakor pol milijona Kčs.

Zelo potrebno in koristno za naše organizacije je tudi sodelovanje z drugimi družbenimi organizacijami kot npr. z Zvezo vrtnarjev in sadjarjev, z Zvezo čehoslovaških lovcev in z drugimi pri prirejanju skupnih razstav, javnih predavanj in podobno.

Za brezpogojno nujno pa imamo sodelovanje z vsemi sektorji kmetijstva, in sicer predvsem zaradi zagotovitve maksimalnega opravevanja vseh kmetijskih entomofilnih (žužkocevetnih) kultur, dalje zaradi izkori-

ščanja medovitih rastlin s prevažanjem čebel zaradi setve in saditve kultur, ki nudijo nektar in obnožino, zaradi varstva kmetijskih kultur pred škodljivci, zaradi zatiranja čebeljih bolezni, zaradi preskrbe čebelarstev s potrebščinami in zaradi odkupa čebeljih proizvodov.

Vzorno sodelovanje smo dosegli z Raziskovalnim zavodom za čebelarstvo in z njegovimi postajami, dalje s čebelarskimi šolami in z uredništvii čebelarskih časopisov. To sodelovanje se zreali tudi v tem, da so zastopani npr. znanstveni sodelavci kot funkcionarji v organizacijah Čehoslovaške zveze čebelarjev in obratno, da so zastopniki ČZČ tudi v organih Raziskovalnega zavoda za čebelarstvo. Podobno je tudi pri drugih navedenih organih.

Izsledke znanosti in prakse obojestransko preizkusijo in jih razširijo v praksi z že navedenimi ukrepi. Za to skrbi 500 čebelarskih učiteljev, ki so sposobni sodelovati na področju organizacije in stroke.

Učiteljice propagirajo porabo medu v gospodinjstvu in medeno pecivo s stališča pravilne prehrane. Na kongresni čebelarski razstavi so pokazale nekaj primerkov svojega dela. Nalog, katerih zaradi pomanjkanja časa ne morem naštet, ne bi mogli izvrševati, če ne bi imeli strokovnih komisij kot posvetovalnih organov. Centralni komite ČZČ ima sedem takih komisij. Te rešujejo strokovne in organizacijske naloge in prenašajo strokovno vsebino z inštruktorji pri višjih organizacijskih enotah na nižje enote, ki jih je več kakor 1000. Te jamčijo za izvršitev političnih, organizacijskih, strokovnih in kulturnih nalog ter pomagajo reševati različne probleme.

Vsi sodelavci pa ne bi mogli obvladati nalog v organizaciji, ki ima 114.000 članov, če ne bi obstajala primerna organizacijska struktura Čehoslovaške zveze čebelarjev. Čebelarji so združeni v 1104 osnovnih organizacijskih enotah (čeb. družinah), ki predstavljajo osnovno organizacijsko enoto ČZČ. Osnovne organizacije imajo v vsaki občini po enega zastopnika, ki je organ osnovne organizacije. Takih zaupnikov je več kakor 13.000.

Osnovne organizacije so v merilu okrajev združene v okrajne organizacije. Imamo 104 take okrajne organizacije, ki sestavljajo v desetih okrožjih okrožne organizacije, ki so zopet združene v vsedrjavni Čehoslovaški zvezi.

V vseh teh organizacijskih enotah dela več kakor 12.000 prostovoljnih, izvoljenih funkcionarjev. Njim gre zahvala za uspehe, katere so dosegli organizacije pri svojem delu.

Čebelarstvo ČSSR donaša z opravevalno dejavnostjo čebel našemu narodnemu gospodarstvu letno dohodek ene milijarde KčS; s proizvodnjo medu in drugih čebeljih proizvodov pa nadaljnjih 121 milijonov kron. Zaradi tega mu tudi posvečamo tako veliko pozornost.

Pristojni organi ČSSR obravnavajo vprašanja čebelarstva in postavljajo čebelarjem določene naloge. Letos je bil na podlagi izčrpne analize izdelan načrt za razvoj čebelarstva do leta 1970, ko se mora doseči v ČSSR en milijon čebeljih družin. Za izpolnitev te naloge je bila določena vrsta konkretnih ukrepov in so bila iz državnih virov zagotovljena potrebna sredstva.

Čebelarstvo uživa podporo z dodelitvijo cenejšega sladkorja, z veterinarsko in zdravstveno pomočjo in z brezplačnim pošiljanjem čebeljih preparatov. Tudi raziskava čebeljih vzorcev sumljivih za nalezljivo bolezen je brezplačna. Za varstvo čebel pri zatiranju škodljivcev s kemičnimi sredstvi je izdalo ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo

ustrezno odredbo. Čebelar ima možnost, da proda svoj med po določeni ceni. Postavljene norme in uradno odobrene cene jamčijo čebelarjem, da si morejo nabaviti kvalitetno in neoporečno čebelarsko orodje in priprave. Poleg tega obstoji še vrsta organizacijskih in materialnih ukrepov, ki ustvarjajo pogoje za izpolnitev postavljenih nalog.

Obenem z navedenimi ukrepi bomo rešili vse naloge, ki so potrebne za izpolnitev plana, katerega so si postavile naše čebelarske organizacije.

Doseči hočemo, da bodo vsi čebelarji organizirani v ČZC in da bo dosegel vsak čebelar v strokovnosti čim višjo možno kvalifikacijo.

Da bi dvignili neposredni donos čebeljih družin, bomo neprestano obravnavali vprašanje čebelje paše na kmetijskih zemljiščih in izkoriščanje medovitih gozdnih rastlin.

Da bomo dosegli maksimalne donose na hektar, bomo dovažali zadostno število čebeljih družin v sadovnjake zaradi opraveševanja.

Stalno se borimo proti čebeljim boleznim, katere smo uspeli zmanjšati na ekonomsko znosno mero. Obenem se bomo borili za odstranitev izgub čebeljih družin, do katerih pride zaradi uporabe insekticidov pri varstvu kmetijskih kultur.

Naši čebelarji imajo še vrsto nadaljnjih nalog, za katere jamčijo, da jih bodo izpolnili. Velik del teh nalog rešijo sodelavci na področju čebelarstva v široki praksi, pa tudi raziskovalci (znanstveni) sodelavci v celi vrsti držav s svojimi pozitivnimi izsledki. S sodelovanjem Apimondije bi bilo mogoče organizirati izmenjavo izkušenj in izdati enkrat na leto zaključni (zbirni) zvezek razčiščenih problemov, da bi bilo mogoče izsledke preizkusiti tudi v pogojih drugih držav in jih čimprej vpeljati v prakso.

V svojem referatu sem navedel osnovna načela, po katerih deluje naša čebelarska organizacija, in uspehe njenega dela. Opravili smo veliko delo, toda še več ga je pred nami. Zaradi tega ne sme naše delo zastati. V delu iščemo stalno novih poti, pri čemer se v polni meri zavedamo, da bi pomenil vsak zastoj nazadovanje.

Pri kraju naj omenim še mednarodni čebelarski teden, ki ga prirejajo države članice Apimondije. Naše čebelarske organizacije so ta teden organizirale in tisočere akcije dokazujejo, da je vsa naša domovina »šumela«, čeprav je bila že jesen.

S pomenom čebelarstva in njegovih uspehiv v inozemstvu, kolikor smo o njih mogli zvedeti, nismo seznanili samo čebelarjev, temveč tudi vso javnost. Mednarodni čebelarski tedni bi morali postati tudi tedni, v katerih bi izrazili čebelarji vsega sveta ne glede na politično in versko prepričanje svojo voljo do prizadevanja vsega naprednega človeštva za ohranitev svetovnega miru.

Čehoslovaška zveza čebelarjev prireja za svoje člane potovanja v inozemstvo z namenom, da se čebelarji med seboj spoznajo in da se seznanijo z življenjem ljudi v tujih državah. Tudi našo domovino so obiskali številni čebelarski sodelavci iz mnogih držav. Sprejeli smo jih vedno radi.

Naj napreduje čebelarstvo, nepogrešljiv pomočnik našega kmetijstva!

Naj živi enotnost med čebelarji vsega sveta! Uresniči naj se geslo XIX. mednarodnega kongresa Apimondije: Čebelarstvo združuje narode sveta v mirnem sožitju!

Dodatek prevajavca:

V ČSSR obstoji torej samo ena čebelarška organizacija v republiškem merilu, to je Čehoslovaška zveza čebelarjev, kateri bi v našem zveznem merilu ustrežal nekdanji Savez pčelara Jugoslavije.

V tej republiški čebelarški organizaciji oziroma njenih suborganizacijskih enotah so včlanjena poleg zasebnih čebelarjev-fizičnih oseb še državna in zadružna čebelarstva kmetijskih gospodarstev kot pravne osebe. Za pospeševanje čebelarstva v vsakem navedenih sektorjev lastništva so predvidena v planu leta 1970 tudi ustrezna državna finančna sredstva. Število čebeljih družin, ki jih ima lahko zasebni čebelar, ni omenjeno. Največje državno čebelarstvo ima gozdna uprava v Plznu, in sicer 4535 čebeljih družin. Čebelje družine potrebujejo tudi za oprasčevanje gozdnih kultur zaradi pridobivanja kvalitetnejšega semena. Od državnih kmetijskih gospodarstev ima največ čebeljih družin gospodarstvo Hruševany, ki meri 9839 ha in ima 680 čebeljih družin; dalje gospodarstvo Polerady s 4000 ha in 350 čebeljimi družinami. Ostala državna oziroma zadružna kmetijska gospodarstva imajo pa manj kakor po 100 čebeljih družin, ki jih imajo predvsem zaradi oprasčevanja žužkocvetnih kulturnih rastlin. Povprečni letni donos medu na čebeljo družino znaša od 5,80 kg, na posestvu Polerady do 17 kg pri gozdni upravi Plzen. Velika čebelarstva se razvijajo na znanstveni osnovi. Vse znanstveno in raziskovalno delo za območje ČSSR vodi Raziskovalni zavod za čebelarstvo v Dolu pri Libčicah. Ta zavod ima šest delovnih mest, ki omogočajo študij čebelarstva v vseh bioklimatskih pogojih republike.

V ČSSR prevladujeta dva tipa panjev. Češki nacionalni listovni panj »Čehoslovak« s po 11 satniki mere 37×30 v plodišču in medišču. Panj je prirejen za postavljanje na prostem. Na Slovaškem prevladuje listovni panj »Zasouvak«, ki ima enako število satnikov in enake mere kakor panj »Čehoslovak« s to razliko, da je prirejen za zlaganje v čebelnjakih in se lahko potegne hkrati na saneh vseh 11 satnikov iz plodišča.

Odkupna cena za med je zagotovljena, in sicer po 20 KčS za 1 kg. Čebelarji ga prodajajo znancem po 25 KčS.

V splošni prodaji je cena medu 30 KčS za 1 kg. Cena sladkorja pa je 8,40 KčS za 1 kg. Čebelarji dobijo po 7 kg čistega sladkorja na 1 čebeljo družino po ceni 6,80 KčS za 1 kg (20 % popust). Članarina se odmerja po številu panjev, ki jih ima čebelar, in znaša po 6 KčS na panj. Je torej precej visoka. Število čebeljih družin se od leta 1945 dalje stalno dviga, vzporedno pa narašča tudi proizvodnja:

leta 1945	775.036 čeb. družin, pridelek	806 t medu in	51,1 t voska
leta 1955	797.913 čeb. družin, pridelek	2082 t medu in	88,3 t voska
leta 1960	938.806 čeb. družin, pridelek	3367 t medu in	93,6 t voska
plan za leto 1970	1.000.000 čeb. družin, pridelek	5000 t medu in	104 t voska

Plan razvoja čebelarstva do leta 1970 je glede na dosedANJI razvoj realen. Za njegovo izpolnitev so predvidena tudi potrebna finančna sredstva za vse tri sektorje lastništva.

Katastrofalen padeč čebeljih družin v Schwarzwald (Württenberska). Pozna hojčeva paša v zvezi z dolgo in mrzlo zimo je prizadela čebelarjem v Schwarzwald veliko škodo. Hoja je medila vse do konca oktobra in čebele so vsak dan bolj slabele. Zazimili so jih pozno in potem štiri mesece niso niti enkrat izletele. Posledice so bile porazne. Večina družin je obležala mrtva na dnu panjev. Vse je bilo ponesnaženo. Hrane je bilo še dovolj, vendar se čebele zaradi hudega mraza niso mogle pomikati za njo, četudi jih griža ni oslabilo. Natančnih podatkov o izgubah še nimajo, toda domnevajo, da je padlo 50 do 80 % družin. To pomeni izgubo več 10.000 panjev.

Na čebelarje iz teh krajev, ki so navezani na domača stojišča, ne velja valiti krivde za to katastrofo, ker pač niso mogli preprečiti, da bi njihove čebele v pozni jeseni obletavale hojo. Drugače je pri prevaževanju, ki so hoteli obrati še zadnje kapljice hojčeve mane. Morali bi vedeti, da je treba čebele najpozneje sredi avgusta prepeljati domov, če jih hočejo drugo leto še imeti. Ali med ali čebele! Sedaj si prizadevajo, da bi dobili oškodovani čebelarji državno podporo.

Po »Südwestdeutscher Imker« S. R.

Zimske izgube. V zimskih mesecih pade nemalo družin zaradi znanih bolezni. Razen tega propadejo neredko iz razloga, ki nanj večinoma sploh ne mislimo. To je zimski rop. Močne, pregrete družine namreč lahko v prvih koledarskih mesecih naletijo, ko nagonsko iščejo hrano, na slabše, ki ne morejo zasedati vsega svojega prostora. Zato vdoro skozi njihovo nezavarovano žrelo v panj, pridejo brez odpora do medenih satov in jih popolnoma izpraznijo. Naposled prevzame ropana družina vonj ropajočih, ki izvabi polagoma napadene čebele v tuji panj, neredko brez vsakega klanja. Ker to tiho ropanje ni tako izrazito kakor napad v toplem poletnem času, ga navadno čebelarji zamenjajo z dobrim izletavanjem in ga zato ne opazijo pravočasno ali pa sploh ne. Tako si razlagamo razne zagonetne izgube zlasti v

sončnih legah, kjer imajo čebele mnogo možnosti za izletavanje. Spomladi so potem panji brez čebel in brez hrane.

Cebelar, ki ima čebelnjak obrnjen proti jugu ali jugovzhodu, mora spomladi biti zelo pozoren. Majhne rezervne družine, ki sede zelo toplo v medišču zasedenega panja, napadejo včasih močne družine, če se te tišče v hladnem kotu in brez straže uživajo zimski počitek. Čebele ropajo tudi od čebelnjaka do čebelnjaka. Družine iz čebelnjaka, ki ima sončni položaj, ropajo sosedne, ki stojijo v senci. Zato moramo spomladi skrbno nadzirati žrela, da pravočasno ugotovimo in odstranimo začetek ropanja. Seveda moramo imeti precej izkušenj, da pri žrelu res lahko »beremo«.

Po »Der österreichische Imker« S. R.

Zanimive številke. Med okupacijo je prejemale Slov. čebelarja le okoli 500 čebelarjev iz okolice Ljubljane. Zato velika večina članov naših čebelarskih organizacij ne ve, o čem je SC takrat pisal. Tega bržkone tudi nikdar ne bodo zvedeli, ker je naš list iz tiste dobe že postal redkost.

Ker je pri uredništvu SC včasih zadrega za gradivo za list, bi bilo po mojem mnenju prav, da bi SC znova priobčil kak poseben dober članek ali zapisek, ki je že bil objavljen med okupacijo, kakor npr. tegale iz SC št. 7—8, 1942.

Število 3 in 6 ter njih mnogokratniki so zelo značilni za čebele. Čebela ima trup razdeljen na tri dele, ki ga nosijo trije pari nog. Tudi imajo 3 glavne dele. V panju žive 3 vrste živalic. Njih celice so pravilni šesterokotniki. Iz jajčeca se izvali čez 3 dni ličinka, ki dorašča 6 dni. Nato je 12 dni buba. Čez 3 tedne, šteto od zaleženega jajčeca, prileze iz celice čebela, tretji pa rabi kake 3 dni več. Razvojne stopnje čebele so tedaj 3: jajčece ličinka in buba. Zalega potrebuje za nemoten razvoj stalno toplino 36° C, torej zopet 6 × 6.

Od tretjega dneva po izvalitvi začne mlada čebela krmiti zalego, s šestim dnevom pa pita mlade žrke in je zadnje

3 dni bivanja doma budna straža pri žrelu ali v panju, da se ne priklati kak nepridiprav. S tremi tedni starosti šele začne donášati med in obnožino.

V času velikega dela živi povprečno do 6 tednov. V mrtvi zimski sezoni kakih 6 mescev. Matica živi tudi do 6 let.

A. B.

Večje in bolj pridne čebele so baje vzredili sovjetski čebelarji, ki so krmili zalego tako, da so na en kilogram sladkorne raztopine dodali 25 mg kobalta. Mlade čebele so imele daljše rilčke, večjo telesno težo in tudi telo, daljša krila in večje medne želodčke, bile so do 50 % večje. Donos pri družinah s takimi čebelami je bil za 17 % večji. Po zatirjevanju ruskega predavatelja so delali te poizkuse celih deset let.

Ur

Zdravilne lastnosti propolisa in njegova uporaba — Karimova Z. H.: O lečebnih svojstvih propolisa, *Pčelovodstvo* (8), 52, 1961.

Propolis je biološki preparat, ki uničuje povzročitelje tuberkuloze, difterije, ekcemov, angin, gnojnih procesov itd., preprečuje vnetja, bolečine, srbenje in zvišuje naravno odpornost organizma proti okužbi. Za zdravljenje se uporablja v medicini in veterini. Pri obolenjih notranjih organov (tuberkuloza, lahka vnetja...) se uporablja maslo, ki mu primešamo propolis; pri površinskih obolenjih (turi, opekline, gnojne rane, ekcemi...) pa mazilo z dodatkom propolisa, pri obolenjih ust in grla (tonsilitisi, stomatitisi) pa propolis v tekoči vazelini.

Očiščen propolis je lepljiva temnozelena snov, ki se z lahkoto gnete v kepice s prijetnim specifičnim vonjem, prijetnejšim od vonja medu ali voska. Kemijsko ga sestavljajo eterična olja, rastlinske smole, balzam, cvetni prah in vosek. Topi se v alkoholu, ne pa v vodi ali masteh. Odlično se lahko ekstrahira v različnih tekočinah pri temperaturi 80–100°C, bolje v živalskih in rastlinskih masteh, težje v vzelini in mleku.

Zdravilen učinek propolisa je odvisen od kakovosti propolisa, temperature, časa ekstrakcije in metode filtracije.

Propolis se pridobiva v letnem času. Struga se z okvirjev in razpok panjev, zgnete v kepe in hrani v steklenih ali emajliranih posodah, ki se dobro zapirajo, na hladnem in temnem mestu.

Tako spravljen propolis ne izgubi zdravilnega učinka nekaj let (1–5 in še več). Pri nepravilnem spravljanju (mehke kepice, topel prostor, nezaprta posoda...) se zdravilne lastnosti postopoma znižujejo. Najboljši zdravilni učinek ima seveda sveže pripravljen.

Pred pripravo zdravilnih preparatov moramo propolis zdrobiti na drobne kosce ali pa zmleti v moko ter odstraniti vosek in druge snovi.

Maslo, ki vsebuje propolis, se pripravlja tako, da se ogreva 1 kg smetane v čisti emajlirani ali stekleni posodi nad ognjem in segreva do vrenja. Nato se odstavi in se ji primeša 100–300 g pripravljenega propolisa in skrbno zmeša v enolično maso. Maso ekstrahiramo pri 80°C v času petih minut pri stalnem mešanju s stekleno palčko. Nato se vroča filtrira skozi enojni sloj gaze v čisto stekleno ali emajlirano posodo, ki se tesno zapira.

Tako pripravljeno 10–30 %, maslo je bledorumeneno z zelenkastim odtenkom, specifičnega vonja propolisa in prijetnega, malo grenkega okusa.

Mazilo se pripravlja na isti način, le da uporabljamo namesto smetane strjeno ali tekočo vazelino.

Preparati propolisa se hranijo v dobro zaprtih posodah v hladnem (2 do 8°C), temnem in suhem prostoru.

Za zdravljenje tuberkuloze in lažjih notranjih vnetij jemljemo 2–3 krat dnevno 10–15 g propolisovega masla (polna čajna žlička) eno do eno in pol ure pred jedjo vse tako dolgo, dokler ne opazimo zboljšanja.

Pri zunanjih obolenjih se uporablja mazilo, ki ga nanašamo z vtiranjem v kožo. Na rane ga dajemo tako, da ga namažemo na tampon, za vnetje grla pa v obliki inhalacij.

Dr. Snojeva

Še o zadelavini. Na kongresu v Pragi so govorili tudi o zadelavini in njenem zdravilnem učinku. Nekateri naši čebelarji jo že dolgo uporabljajo kot anti-septično sredstvo. Raztapljajo jo v alkoholu in uporabljajo potem kot mazilo za različne rane. Laboratorijske preiskave pa so pokazale, da ima zadelavina, raztopljena v alkoholu v razmerju 1:10 in 1:20 tudi bakteriocidne lastnosti. Z uspehom so jo uporabljali v Sovjetski zvezi proti dezinteriji in različnim koli bacilom.

Ur

XII. OBČNI ZBOR ZČDS

Poročilo o Čebelarskem muzeju je podal tov. Resman iz Radovljice

Na lanskem rednem občnem zboru v Murski Soboti napovedani prehod Čebelarskega muzeja z društvene ustanove na družbeno se je uresničil.

Na podlagi potrdila Sveta za kulturo in prosveto LRS z dne 21. 7. 1962, da so za ustanovitev zavoda izpolnjeni pogoji iz čl. 10 Zakona o muzejih ter na podlagi čl. 9 Zakona o muzejih (Ur. l. LRS 52/59), je ObLO Radovljica izdal Odlok o ustanovitvi samostojnega družbeno kulturnega zavoda Čebelarski muzej v Radovljici s sedežem v Radovljici. Odlok je bil objavljen v Uradnem vestniku Okraja Kranj št. 50 z dne 31. 10. 1962.

Čl. 2. Odloka določa, da je zavod poseben muzej, ki zbira muzejsko gradivo s področja zgodovine in delovanja čebelarstva na območju občine in drugih krajev.

Čl. 3. pravi: Materialna in finančna sredstva za poslovanje zavoda zagotavlja ObLO Radovljica, lahko pa dobiva tudi druga finančna sredstva.

Po določitih čl. 6. Odloka je ObLO imenoval začasni svet zavoda, dokler ne bosta v skladu s pravili zavoda organizirana organa zavoda.

Začasni svet zavoda izvršuje vse pravice in dolžnosti, ki jih imata po zakonu o muzejih organa zavoda.

V Začasni svet je ObLO imenoval: Benedetiča Valentina, Vižmarje, Prof. Miheliča Staneta, Ljubljana, Frčeca Janeza, Boh. Bela, Rakovca Rudolfa, Lesce, Resmana Franca, Radovljica.

Naloge muzejskega sveta so:

Muzeji in galerije so kulturno prosvetni zavodi.

Muzeji skrbijo za gradivo, ki je pomembno za ljudsko izobraževanje ter znanost in umetnost (muzejsko gradivo).

Muzeji imajo pri tem zlasti te naloge:

1. Sistematično zbirajo, urejajo, hranijo in proučujejo muzejsko gradivo ter pri tem sodelujejo z drugimi muzeji,

arhivi, znanstvenimi zavodi, zavodi za spomeniško varstvo in podobnimi zavodi;

2. Razstavljajo za ljudsko izobraževanje pomembno muzejsko gradivo;

3. Širijo zanimanje za muzejsko gradivo s tem, da sestavljajo muzejske kataloge in vodiče, prirejajo predavanja, občasne razstave in ogleda pod strokovnim vodstvom, objavljajo članke in podobno;

4. Omogočajo strokovno in znanstveno proučevanje vsega muzejskega gradiva.

Pri izvrševanju prednjih nalog se povezujejo muzeji s šolami ter zavodi in organizacijami za ljudsko prosvetno izobraževanje.

Svet se je sestel k prvi seji dne 4. januarja 1963 in согласно izvolil prof. Staneta Miheliča za predsednika, imenoval tov. Benedičiča za ravnatelja in tov. Rakovca za kustosa. Sprejel je pravila muzeja ter sestavil družbeni plan muzeja za leto 1963.

Vse to je poslal pristojnemu organu ObLO Radovljica v odobritev. Ko bo začasni Svet muzeja, ki je imenovan za dve leti, dobil potrjena pravila in imenovanje direktorja, bodo nadaljnji posli muzeja tekli pod pravnim naslovom in po obračunu družbenih ustanov.

Pri drugi seji 19. 1. 1963 je Svet obdelal delovni načrt in muzejske službe, ki jih predpisuje Pravilnik o vodstvu muzejev, ki ga je izdal Svet za prosveto in kulturo. Ko prejmemo potrebne tiskovine, bodo celotne zbirke evidentirane na posebnih karticah in knjigi inventarja.

Ko zaključujemo prehodno dobo od 12. 6. 1957 do 31. 12. 1962 in prehajamo na obračun družbenih ustanov, bi vas morda zanimali tudi finančni podatki o dohodkih in izdatkih v prehodni dobi.

Dohodki:

Denarne dotacije ObLO Radovljica	1.750.000
Denarne dotacije ZČDS Ljubljana	500.000
Denarne dotacije GZZ Ljubljana	400.000
Denarne dotacije OZZ Kranj	100.000

Prispevki društev in družin ob skup. obisk	88.621
Vstopnina (skupine so bile proste)	18.614
Prodaja razglednic in knjig	57.080

Skupaj din 2.914.315

Izdatki:

Odkup razstavnih predmetov	231.429
Inventar	59.092
Razglednice in knjige	68.288
Potnine	321.558
Prepariranje in material	575.031
Čiščenje	115.965
Pisarna	20.460
Režija	40.565
Banka	2.370
Nagrade	49.500
Sestava pravilnikov in pravil	50.000

Skupaj din 1.494.254

Gotovina Skupaj din 1.420.061

Obveznosti do 31. 12. 1962 din 214.600

Ostanek din 1.205.461

Zbranih in razstavljenih predmetov je 569 kom
od teh raznih panjskih končnic 566 kom

Te zbirke še dopolnjujejo razne diplome, odlikovanja in zemljevid, ki prikazuje, kam vse so potovale naše čebele in matice.

Knjižne zbirke so šele v začetku, vendar jo bogate razni rokopisi, med njimi originalni rokopis Ivana Jurančiča »Čebeloreja«, nadalje korespondenca naših izvoznikov in slike raznih panjskih končnic. Pričakujemo pa še zanimivih predmetov, ki so nam obljubljeni.

Razstavni prostor je ObLO povečal za eno sobo na pet razstavnih prostorov in to doslej brezplačno. Za muzej je pokazal mnogo zanimanja ObLO Radovljica in zanj precej žrtvoval. Za izpopolnitev muzeja pa smo poklicani prav vsi čebelarji, saj smo si zadali nalogo, da ohranimo našim zanamcem čim več iz naše čebelarke preteklosti. Toda apel, ki smo ga naslovili na naša društva in družine na lanskoletnem občnem zboru, še ni rodil vidnejših uspehov. Ponavljam ga: društva in družine naj zberejo zanesljive člane, ki bodo pretaknili vse čebeljake svojega okoliša in o vseh važnih najdbah, zlasti pa raznih vrst panjev, poročali upravi muzeja. Morebitne stroške, ki bi s tem nastali, bo uprava povrnila.

Posnemajmo upravo Zveze in našega starosta Avgusta Bukovca, ki nenehno skrbita za to, da bi pridobila kaj novega.

In še: Ne obljublajmo samo, ampak začnimo izpolnjevati svoje obljube!

POROČILO

nadzornega odbora ZCD sta podala
tov. Vlado Martelanc in Stane Potokar

Nadzorni odbor so vedno vabili na redne seje upravnega odbora ZCD, ki se jih je tudi udeleževal. Sledil je delu upravnega odbora, ki je potekalo po smernicah in sklepih lanskega občnega zbora. Upravni odbor se je nenehno trudil, predvsem pa predsednik z dvema članoma odbora, da bi izvedli nakup lastnih prostorov, ki naj bi nadomestili naš nekdanji »Janšev dom«.

(Nadaljevanje)

OBCNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZA MEŽIŠKO DOLINO

Naše društvo šteje 5 družin, ki imajo skupno 150 članov. Prej je obsegalo samo gornjo Mežiško dolino, konec preteklega leta pa se mu je priključila še čebelarstva družina Ravne, tako da se sedaj krije območje društva z območjem občine Ravne in obsega vso Mežiško dolino. Društvo se je zato preimenovalo na občnem zboru v Čebelarstvo društvo za Mežiško dolino.

Dne 24. marca 1965 so se zbrali ob 8. uri v osnovni šoli v Mežici na skupnem občnem zboru člani čebelarstva družine Mežica in delegati čebelarstev družin društva za Gornjo Mežiško dolino. Zvezo čebelarstev družin je zastopal tov. Jože Resnik iz Maribora. Občni zbor je bil dobro obiskan in je članstvo na njem vneto sodelovalo. Z zastopniki družin razširjeni upravni odbor čebelarstva družine Mežica je predstavljal upravni odbor Čebelarskega društva za Gornjo Mežiško dolino, ki pa ni imel drugih dohodkov kot redno članarino. Ker ni to zadostovalo niti za upravne stroške, smo krili vsakoletni primanjkljaj iz blagajne čebelarstva družine Mežica. Šele letos je bila omogočena osamosvojitve upravnega odbora društva. Prejel bo znatna sredstva za pospeševanje čebelarstva v naši dolini iz občinskega finančnega plana za leto 1965.

Poleg tega bo imel samostojni sklad za zatiranje čebeljih kužnih bolezni in bo tako lahko uspešno podpiral delo družin. Naše prizadevanje, da bi se koristno povezali z občinsko veterinarsko, kmetijsko in gozdarsko službo v napredek čebelarstva, je naposled le rodilo uspeh. Našemu velikemu prijatelju veterinarju tov. Rudiju Čretniku smo dolžni za njegovo vsestransko pomoč priznanje in zahvalo. Z njegovo podporo smo dosegli tudi občinsko uredbo o zatiranju čebeljih kužnih bolezni, po kateri krije vse stroške, nastale zaradi bolezni, občina. Kmetijska služba nam je zagotovila gmojna sredstva po finančnem planu občine, gozdarska služba pa nas podpira pri nabiranju lesa za izdelavo cenejših panjev in zložljivih čebelnjakov, v borbi proti škodljivim plinom itd. Kmetijska zadruga nam je poklonila stalni čebelnjak in dve točili, pionirskemu krožku pa več AZ-panjev. Na našo prošnjo vzdržuje v svoji prodajalni v Mežici zalogo čebelarskih potrebščin za vso dolino. Čebelarska družina Mežica je nabrala do sedaj pri naših kmetih 10 m² plovov za izdelavo cenejših panjev. Za tako akcijo se zanimajo tudi druge družine.

Za »Mednarodni dan čebele« prirejena razstava čebelarskih predmetov v trgovinski izložbi je vzbudila med prebivalstvom precejšnje zanimanje. Na tečaj za vzrejo matice v Ljubljani 2. in 3. februarja 1963 smo poslali 8 članov. Tri čebelarske družine so se z agilnim delovanjem njih odborov finančno močno okrepile. Čebelarski družini Mežica in Črna sta si nabavili mikroskope za predvideni mikroskopski tečaj. Tudi družina Ravne si ga želi, a jih ni več na trgu.

Čebelarski družabni večeri so se izkazali kot zelo koristni za družine. Članstvo se na njih povezuje in spoznava, družine pa se poleg tega še finančno opomorejo.

Glavne ovire za napredek v čebelarstvu so pri nas še vedno neugodne pašne razmere, škodljivi plini, nosema in pršica ter nerazgibanost v posameznih družinah. Pašne razmere se bodo zboljšale s postavitvijo stalnih pašnih čebelnjakov in izdelavo zložljivih čebelnjakov. Družini Črna in Mežica sta se z rudnikom sodno poravnali in dosegli delno odškodnino za povzročeno škodo po plinih za leto 1961. Družine so na občnih zborih sprejele pravilnike o »Samopomoči«, ki bodo omogočili nabavo

zdravil za cenejše preventivno zdravljenje nosestavosti in pršičavosti.

V diskusiji po poročilih upravnega odbora je članstvo izrazilo željo, naj bi dali dolgoletnim čebelarjem priznanje društva v obliki diplom in posebnih znakov. Zastopnik Zveze tov. Jože Resnik je poudaril, da je organizirana skupnost najboljše jamstvo za napredek v čebelarstvu. Važne naloge društva so zatiranje čebeljih kužnih bolezni, prirejanje predavanj, izletov in razstav, nabava čebelarske literature itd. Zastopnik družine Ravne je dejal, da bi morali biti vsi kmetijski strokovnjaki naši člani, na drugi strani pa bi moralo biti nekaj naših članov tudi v občinskem ljudskem odboru. Zastopnik družine Črna je predlagal okrožnico za šole, s katero naj bi priporočil otrokom, naj ne uničujejo z množičnim trganjem medovitih cvetlic. Po njegovem mnenju bi morali izvoliti tudi pionirje v upravne odbore družin in društev. Glede na ta predlog sta prišla v upravni odbor Čebelarske družine Mežica dva in v upravni odbor društva en pionir. Letos je v meziškem pionirskem krožku 15 članov. Tiste, ki bodo ostali po končanem šolanju v kraju, bomo sprejeli med člane, če bodo naprej samostojno čebelarili. Ker ima krožek razen šestih naseljenih še sedem praznih panjev, jim bo prazne lahko za nekaj časa posodil. Krožek se na šoli vsako leto na novo formira. Pozimi je pouk teoretičen, poleti pa praktičen.

Nadalje smo ugotovili, da bi bila potrebna koordinacija dela z obmejnimi nemškimi društvi zaradi zatiranja kužnih bolezni tudi onstran meje. Sprejeli smo pravilnik o »Samopomoči«, po volitvah pa določili še delovni program za leto 1963, ki naj bi načelno veljal za vse družine. Ta obsega: akcijo za nabiranje lesa za izdelavo cenejših panjev in zložljivih čebelnjakov, predvajanje filmov in predavanja, družabni večer, zboljšanje paše, povezo s KZ, sodelovanje z veterinarsko, kmetijsko in gozdarsko službo, čebelarske tečaje, zatiranje nalezljivih bolezni, borbo proti škodljivim plinom, ustanovitev komisije za čebelarsko statistiko, zavarovanje čebel in čebelarske izlete.

Po izčrpanem dnevnem redu smo si s primernim prigrizkom potolažili lačne želodce, po fotografskem slikanju pa smo še nekaj časa posedeli pri kozarcu vina in neuradno kramljali naprej.

R. G.

GERLANC JOŽE

Ko je na Goriškem najlepše cvetela akacija in so njegove čebelice marljivo letale s cveta na cvet, je na poti k ljubljnim čebelicam tragično preminil Jože Gerlanc, doma iz Mirne pri Gorici. Dne 17. maja 1965 se je kot običajno napotil k svojim čebelam.

Nekje ob poti globoko v zemlji je ležala granata še iz prve svetovne vojne in po čudnem naključju eksplodirala ravno v trenutku, ko je šel Jože tam mimo. Majhen drobec jekla ga je zadel v glavo. Bil je na mestu mrtev. Jože se je med prvo svetovno vojno boril prav tam. Tudi takrat ga je drobec jekla zadel, a bil je le ranjen. Težka granata, ki mu ni bila takrat namenjena, je sedaj uničila njegovo dragoceno življenje.

Prijatelji, ki so ga ta dan srečali na poti k čebelicam, so ga zaman vabili na kavo in na razgovor. »Mudi se mi, iti moram,« je rekel Jože. Šel je svoji tragični usodi nasproti. Njegove čebelice ga ta dan niso dočakale.

Pokojni je bil iz čebelarske družine. Njegovi predniki so bili čebelarji. Sam se je bavil s čebelarstvom 50 let. Imel je devet otrok, tri sinove in šest hčera. Trije njegovi sinovi so čebelarji in čebelarja sta dva njegova zeta.

Med NOB je deloval kot terence in sodeloval tudi pri raznih akcijah. Po vojni je sodeloval pri obnovi porušene domače vasi. Po poklicu je bil mizar in je sedaj že sedmo leto užival pokoj. Bil je priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Rad je pomagal z delom in z nasveti mladim čebelarjem. Od njega se je poslovala velika množica ljudi in čebelarji so mu izkazali zadnjo čast.

Njegovo življenje je bilo trdo in delavno. Svoje otroke je vzgojil v naprednem duhu v poštene državljane.

Jože, nič več te ne bomo srečavali pri prevažanju tvojih družin na pašo, nič več te ne bomo videli na naših sestankih, le spomin na tebe bo ostal živ v naših srcih.

KNEZ RUDOLF

Nebo so prevlekli temnosivi oblaki in mislili smo, da se bo zdaj zdaj vlila ploha, ko smo 15. VIII. 1965 spremljali na zadnji poti dolgoletnega čebelarja Rudolfa Kneza, mehanika iz Radeče pri Zidanem mostu. Ob grobu se je poslovil od njega v imenu Čebelarskega društva Radeče domači župnik, ki je tudi predsednik Čebelarskega društva Radeče.

Pokojni Rudolf Knez se je rodil 19. aprila 1894 v Radečah. Ko se je po prvi svetovni vojni vrnil iz ruskega ujetništva, je pričel takoj čebelariti. Med drugo svetovno vojno je bil z vso svojo družino preseljen v Nemčijo, od koder se je leta 1945 vrnil v Radeče. Zopet je prišel do čebel in marljivo čebelaril.

Letošnja zima ga je močno prizadela. Bil je ob vse čebele. Kljub boleznim si jih je zopet nabavil. Zaradi bolezni jih je le s težavo oskrboval. Radi so mu priskočili na pomoč čebelarji našega društva. Končno ga je bolezen priklenila na posteljo in 13. avgusta je za vedno zaspal.

Pokojnik je bil marljiv delavec in dober človek. Vsi, ki so ga poznali, in teh ni bilo malo, kar se je videlo na pogrebu, so ga imeli radi. Vsakomur je rad pomagal, če je le mogel. Tisti, ki so bili z njim preseljeni v Nemčijo, pripovedujejo, kako nesebičnega se je večkrat pokazal v taborišču.

Čebelaril je z veliko ljubeznijo. Večkrat je ponavljal: »Ne čebelarim zato, da bi imel od tega dobiček, ampak zato, ker imam veselje s čebelami, ker jih imam rad.« Še nekaj ur pred smrtjo je dejal: »Kako mi je hudo, ker ne morem iti k čebelam, ki jih imam tako rad!«

Dragi Rudi! Ni te več. Ostal pa bo med nami lep spomin nate, dokler bodo živeli tu v naših krajih čebelarji in dokler bo obstajalo tukajšnje čebelarsko društvo, čigar član si bil tudi ti. Počivaj v miru v svoji rodni zemlji!

Mirko Sevšek

POROČILO ZA SEPTEMBER

Razen druge deкаде, ko je bilo vreme toplo in sončno, je bil september zelo deževen. Naši opazovalci so zaznamovali devet do enaindvajset deževnih dni.

Kadar je vreme dopuščalo, so čebele obletavale jesensko cvetje: ajdo, resje, buče in drugo. Prinašale so obnožino. Teža družin je v glavnem padala (mesečni povpreček: — 92,9 dkg). Na hoji so opazovali ušice (Rakitna). V Bosni in Liki je medenje šetrja jenjalo sredi septembra, le mestoma se je v Hrvatskem Primorju nekoliko zavleklo. Čebelarji v Sloveniji so že začeli pripravljati družine za zimo. Večinoma so dopolnjevali zimsko zalogo v drugi polovici septembra (4 do 6 kg sladkorja). Družine so dosti živalne. Na koncu meseca so imele še do štiri sate zalege.

Zerovnica-Postojna: Od 25. julija do 7. septembra je izgubil panj na tehtnici 485 dkg.

Cezanjevci-Ljutomer: Letos je ajda nekoliko zamedila celo sredi septembra, kar je dokaz, da se ni izrodila, ampak jo neugodno vreme ovira pri medenju.

Pušča-Bistra: Na Hvaru in Visu je začel cveteti rožmarin. Izgledi za pašo so dobri.

Škofije pri Kopru: Tako deževnega septembra skoraj ne pomnimo.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 90	— 90	— 40	— 220	+15,8	21	12	0	188
Dražgoše—Šk. Loka . .	—	—	—	—	+12,4	—	15	0	148
Zerovnica—Postojna . .	— 25	0	— 85	— 110	—	24	11	0	137
Rogatec	0	— 40	— 30	— 70	+15,0	30	9	0	144
Lovrenc na Pohorju . .	—135	—110	— 45	— 290	+15,7	23	11	0	125
Selnica ob Dravi	— 72	— 58	— 58	+ 188	+15,4	25	10	0	153
Lovrenc na Drav. polju .	+ 65	—105	— 75	— 115	+14,6	25	9	0	200
Cezanjevci—Ljutomer .	— 40	+ 10	—120	— 150	+15,7	24	11	0	125
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota .	— 80	—130	— 60	— 270	+15,6	27	10	0	182
M. Polana—Lendava . .	— 30	+ 90	— 40	+ 30	—	23	7	0	193
Svibnik—Črnomelj . . .	+ 90	— 50	—140	— 100	+16,3	27	9	0	186
Iška vas	+ 10	—110	0	— 100	—	21	16	0	124
Škofije pri Kopru	— 18	+ 55	+ 20	+ 55	+18,5	29	21	0	192
Pušča—Bistra	+250	+110	—110	+ 210	+17,6	27	12	0	171
Povpreček	—	—	—	—92,9	—	—	—	—	—

VSEM ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN DRUŽINAM

Čebelarstva društva in družine vabimo, da organizirajo meseca decembra praznovanje mednarodnega dne čebele. Priredijo naj čebelarska predavanja, razstave in okrasijo naj izložbena okna svojih prodajnih prostorov. Če jih pa nimajo, naj prosijo druge trgovine, da smejo v njihovih izložbah razstaviti čebelarske predmete in slike s primernimi napismi. Vse naj uredi tako, da bo javnost vidno opozorjena na to, da praznujejo čebelarji mednarodni dan čebele.

Predavanja priredite po možnosti s sodelovanjem ljudske univerze, da bi tudi nečebelarji spoznali koristi, ki jih ima skupnost od čebel.

ČEBELARJI!

V organizaciji je moč! Tega se zavedajte, zato se včlanite v našo organizacijo. Slovenskega čebelarja ne bi smela pogrešati prav nobena čebelarska hiša. Danes lahko uspešno čebelarji sami tisti, ki bere svoj strokovni list in drugo čebelarsko literaturo ter se na ta način seznanja z novostmi in izsledki v čebelarski stroki. Naš edini strokovni list priobčuje v poljudni in razumljivi besedi domače razprave ter prevode iz raznih tujih čebelarskih listov in knjig, svetuje in razpravlja o čebelarskih problemih, ki jih srečujemo pri svojem vsakdanjem delu. Vsi čebelarji se bomo potrudili in prizadevali, da jih bomo reševali. S skupnimi silami smo premagali že marsikako težavo. Vsakdo naj prispeva po svoje in uspehi bodo tu.

Zaradi važnosti in koristi glasila bomo skušali njegov obseg podvojiti na ta način, da bi v prihodnjem letu vse številke izhajale na 32 straneh, ne da bi s tem zvišali dosedanje članarine. Brez vašega sodelovanja in pomoči seveda ne bo šlo. Med naročnike bo treba vključiti tudi čebelarje, ki še niso včlanjeni. Čebelarje, ki smatrajo naše strokovno glasilo za nepotrebno, prepričujemo o njegovi važnosti. Menimo, da bi se dalo število naročnikov brez posebnega truda podvojiti, kajti izven naše organizacije je skoro še toliko neorganiziranih čebelarjev, kolikor je že organiziranih. Če bi vsak član pridobil vsaj še enega novega naročnika, bi se dvignilo njihovo število lahko na devet ali deset tisoč.

Ob pripravah na občne zборе imamo najlepšo priliko, da pridobivamo nove

člane, ki jih povabimo na sestanke in predavanja. Pri tem delu ne pozabimo na naše knjige in razglednice, ki jih ima Zveza v zalogi. Če kdajkoli razmišljate, kaj bi podarili svojemu sorodniku, znancu ali prijatelju, tedaj se spomnite na Sodobno čebelarstvo, Slovenskega čebelarja in razglednice z raznimi čebelarskimi motivi. Pri dopisovanju uporabljajte te razglednice, ki so primerne tudi kot čestitke ob tem ali onem prazniku. Vedite, da koristite s tem ne le sebi, ampak še v večji meri naši organizaciji. Cisti dobiček gre za predavanja, zdravila in podobne stvari.

NAŠA PREDAVANJA

Prihaja čas občnih zborov in raznih čebelarskih predavanj. Pogosto se zgodi, da jih organizatorji ne pripravijo dovolj skrbno. Če smo se že potrudili, da smo jih organizirali, potem glejmo na to, da bodo prostori vsaj toliko topli, da se bodo čebelarji in predavatelji v njih dobro počutili. Večkrat so se čebelarji že pritoževali in predčasno zapustili predavanja, da ne govorimo o tem, da so se mnogi s predavateljem vred prehladili. Zato zakurimo prostore, v katerih nameravamo prirediti občne zборе ali predavanja. Gostilniške sobe, v katerih naj bi bilo predavanje, pa prej prezračimo. Večkrat so bila predavanja v sobah, ki so jih šele pred kako uro zapustili zapoznani nočni gostje. Potem so morali čebelarji sami za njimi pospravljati in sobo urediti, kar ni napravilo najboljše vtisa.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LITIJA

vabi vse člane, prijatelje in organizacije na svoj letni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 17. novembra 1963 v Litiji.

KUPIM

večji čebelnjak, čebelarsko tehniko in naseljene kranjčice. Ceno in naslov sporočite upravi lista.

V TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja so letos še darovali: Bruno Nusdorfer iz Črnuče 500 din, Čebelarska družina Lendava 850 din, Čebelarska družina Ljubljana 20.000 din, dva neimenovana po 500 din.

Vsem darovavcem iskrena hvala! Posnemajte!